

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Trestněprávní a kriminologické aspekty terorismu

Jana Krejčová

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Magisterský studijní program: Právo a právní věda

Obor: Právo

Vedoucí diplomové práce:

doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Trestněprávní a kriminologické aspekty terorismu

Jana Krejčová

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Jana KREJČOVÁ
Osobní číslo:	R17M0146P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Trestněprávní a kriminologické aspekty terorismu
Zadávací katedra:	Katedra trestního práva

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení pojmu terorismus
3. Právní úprava
4. Kriminologické aspekty terorismu
5. Problematika radikalizace prostřednictvím sociálních sítí
6. Současná situace a analýza vybraných teroristických útoků
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

JELÍNEK JIŘÍ. Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-256-1
VEGRICHTOVÁ BARBORA. Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4
BRZYBOHATÝ MARIAN. Terorismus I. Praha: Police History, 1999. ISBN 80-902670-1-7
FILIPEC ONDŘEJ. Fenomén terorismus: česká perspektiva. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **25. února 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 19. října 2021

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Trestněprávní a kriminologické aspekty terorismu“ vypracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne 31. března 2022

Jana Krejčová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu této diplomové práce doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D., za jeho pomoc, cenné rady a vstřícnost při vedení práce. Dále upřímně děkuji své rodině a partnerovi za jejich trpělivost, pochopení a podporu během celého studia.

Obsah

Úvod	9
1. Vymezení pojmu terorismus.....	11
1.1. <i>Pojem terorismu</i>	11
1.1.1. Negativní pojetí terorismu	12
1.1.2. Pozitivní vymezení terorismu a problematika jednotné definice	13
1.2. <i>Definice terorismu</i>	14
1.2.1. Definice terorismu na univerzální úrovni	15
1.2.2. Definice terorismu na evropské úrovni	16
1.2.3. Definice terorismu na vnitrostátní úrovni	16
1.3. <i>Pojmové znaky terorismu</i>	17
2. Historický vývoj terorismu.....	18
2.1. <i>Raný terorismus</i>	19
2.2. <i>Moderní terorismus</i>	20
2.3. <i>Současný terorismus</i>	20
3. Druhy terorismu	21
3.1. <i>Politický terorismus</i>	22
3.1.1. Pravicový terorismus	22
3.1.2. Levicový terorismus	22
3.2. <i>Nacionálně-separatistický terorismus</i>	23
3.3. <i>Náboženský terorismus</i>	23
3.3.1. Křesťanský terorismus	23
3.3.2. Islámský terorismus	24
3.4. <i>Monotematický terorismus</i>	24
3.5. <i>Kriminální terorismus</i>	25
3.6. <i>Psychopatologický terorismus</i>	25
3.7. <i>Kyberterorismus</i>	26
4. Právní úprava terorismu.....	26
4.1. <i>Zásada univerzality</i>	28
4.2. <i>Teroristický trestný čin</i>	28
4.3. <i>Teroristická skupina</i>	28
4.3.1. Beztrestnost agenta.....	29
4.4. <i>Specifika zániku trestní odpovědnosti</i>	29
4.5. <i>Trestné činy upravené trestním zákoníkem vztahující se k terorismu</i>	30
4.5.1. Teroristický útok	30
4.5.2. Teror	33
4.5.3. Vlastizrada spáchaná formou teroristického útoku nebo teroru	33
4.5.4. Účast na teroristické skupině	34
4.5.5. Financování terorismu	35
4.5.6. Podpora a propagace terorismu.....	36
4.5.7. Vyhrožování teroristickým trestným činem	37
4.6. <i>Zahranční terorističtí bojovníci – trestněprávní úprava</i>	38
4.7. <i>Srovnání právní úpravy terorismu v České republice a v USA</i>	39

5. Kriminologické aspekty terorismu.....	41
5.1. <i>Proces radikalizace</i>	41
5.2. <i>Osoba pachatele teroristického útoku</i>	43
5.2.1. <i>Teroristické organizace.....</i>	44
5.2.2. <i>Jednotlivci</i>	46
5.3. <i>Zahraníční terorističtí bojovníci.....</i>	49
5.4. <i>Role žen v terorismu</i>	50
5.5. <i>Oběti terorismu</i>	51
5.6. <i>Základní formy teroristických útoků.....</i>	52
5.6.1. <i>Demonstrativní terorismus.....</i>	52
5.6.2. <i>Destruktivní terorismus</i>	52
5.6.3. <i>Sebevražedný terorismus</i>	53
6. Problematika radikalizace na sociálních sítích	53
6.1. <i>Využití sociálních sítí teroristickou skupinou Islámský stát.....</i>	56
6.2. <i>Opatření proti šíření terorismu na sociálních sítích.....</i>	58
6.3. <i>Situace v České republice.....</i>	59
7. Analýza vybraných teroristických útoků	60
7.1. <i>Teroristické útoky v Evropě po roce 2010.....</i>	60
7.1.1. <i>Časový vývoj teroristických útoků v Evropě.....</i>	62
7.2. <i>Teroristický útok v Norsku v červenci 2011</i>	63
7.3. <i>Série teroristických útoků v Paříži v listopadu 2015.....</i>	65
7.4. <i>Teroristický útok na vlaky v České republice v roce 2017.....</i>	67
7.5. <i>Komparace vybraných teroristických útoků</i>	68
7.6. <i>Současná situace ve státech Evropské unie dle typologie útoků.....</i>	70
7.7. <i>Současná situace v České republice.....</i>	71
Závěr	72
Resumé	74
Seznam použitých zdrojů.....	75
Vysvětlivky	84
Seznam tabulek a obrázků.....	85

Úvod

„Žádné zlo se ještě nepodařilo odstranit tím, že byly odstraněny jeho symptomy. Je třeba odstranit jeho kauzu.“

Václav Havel

Terorismus je mnohými považován za jednu z nejzávažnějších hrozeb pro současný svět, proti které je nutné účinně a strategicky zasahovat, přičemž důležité je nejen zasahovat proti samotným projevům terorismu, ale zejména se zaměřovat na jeho příčiny. Tento názor sdílím, a proto jsem se tomuto tématu rozhodla věnovat v mé diplomové práci. Terorismus má dalekosáhlé dopady na společnost, jelikož jeho cílem je vyvolat mezi lidmi strach a pocit nejistoty. Má nejen přímé dopady na lidské životy, ale svou nepředvídatelností ohrožuje také celý společenský řád. Tímto se dotýká i států, které žádným teroristickým útokem zatím nebyly postiženy, neboť potenciální hrozba teroristického útoku se promítá do vnímání každodenní reality osob po celém světě.

Hlavním cílem této diplomové práce je v první řadě charakterizovat samotný pojem terorismu a analyzovat právní úpravu terorismu v České republice. Druhým základním cílem je přiblížit terorismus z kriminologického hlediska, zejména profil pachatelů teroristického útoku. Dále se práce bude zaměřovat na jednu z nejaktuálnějších hrozeb terorismu, za kterou považuji problematiku radikalizace na sociálních sítích.

První kapitola pojednává o samotném pojmu terorismu a problematice jeho definování, jelikož doposud nebyla nalezena shoda na jednotné a univerzální definici terorismu. Tato kapitola také obsahuje komparaci terorismu s organizovaným zločinem, konvenční válkou a guerillou, s nimiž sdílí některé shodné prvky. Ačkoliv moderní terorismus a jeho projevy jsou poměrně novodobou globální hrozbou, v určité formě na světě existovaly teroristické činy již v dávné minulosti. Přestože se tyto prvotní teroristické útoky od dnešních v mnohém lišily, lze pozorovat i určité shodné prvky, ze kterých vychází i některé dnešní způsoby provedení teroristických útoků. Z tohoto důvodu je věnována historickému vývoji terorismu samostatná kapitola.

Dále se tato práce věnuje jednotlivým druhům terorismu, zejména dle motivace pachatelů, která je pro pochopení příčin terorismu stěžejní. Těžiště této

diplomové práce leží v páté a šesté kapitole, kde je rozebrána současná právní úprava terorismu v České republice a vybrané aspekty terorismu z kriminologického hlediska. V obou kapitolách má své podstatné místo problematika zahraničních teroristických bojovníků, jakožto čím dál aktuálnější hrozba pro globální bezpečnost.

Jedním ze základních znaků terorismu je snaha o navození atmosféry strachu ve společnosti. V současné době k tomuto účelu teroristickým organizacím stačí kamera a připojení k internetu. Problematice terorismu ve spojení se sociálními sítěmi jsem se proto rozhodla věnovat samostatnou kapitolu. V poslední kapitole je obsažena analýza vybraných teroristických útoků spáchaných v Evropě od roku 2010 s jejich následnou komparací.

1. Vymezení pojmu terorismus

Terorismus je v současné době celosvětový problém, který se týká i států, v nichž zatím k žádnému útoku nedošlo, a představuje tak jednu z největších globálních hrozeb. Důležitý je nejen postih pachatelů teroristických útoků, ale také efektivní identifikace důvodů tohoto jednání. Pouze tehdy lze přijmout adekvátní a účelnou právní úpravu, která bude funkční jak při napravování způsobených následků a škod, tak i v oblasti prevence terorismu. Pro účely takového boje proti terorismu je důležité nejprve objasnit a vymezit, co samotný pojem terorismus vlastně znamená.

1.1. Pojem terorismu

Pojem terorismus vznikl z latinského slova *terrere*, které v původním významu znamená „*extrémní strach, který vychází z nepřesně určeného, nepříliš známého a těžce předvídatelného nebezpečí.*“¹ První použití tohoto termínu je spojováno s obdobím Velké francouzské revoluce a vlády Jakobínů, kdy docházelo k veřejným vraždám jejich politických oponentů, které měly zastrašit případné následovníky a sympatizanty.² Pojem teror či terorismus v této době znamenal násilné potlačování opozice vládou a vyvolávání strachu u politických protivníků.³

V průběhu let se pojem terorismu vyvíjel a měnil. Postupně docházelo nejen ke změnám ve způsobu provedení teroristických útoků, ale liší se i motivace pachatelů a objekty, na které je cíleno. Zatímco v samém počátku se teroristické útoky zaměřovaly zejména na vysoce postavené jednotlivce, v současné době bývá hlavním cílem teroristických útoků široká veřejnost.⁴ Pokus o vymezení současného pojmu terorismu je možné rozdělit na vymezení v pozitivním a vymezení v negativním pojetí.

1 GUILLAUME, Gilbert. *Terrorism and International Law*. Cambridge: University Press, 2004, vol. 53, no. 3 [online] [cit. 3.10.2021]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/iclq/53.3.537>, s. 537

2 IVOR, Jaroslav. *Spoločnosť proti terorizmu*. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2014. Slovenské zborníky. ISBN 978-80-7380-546-3, s. 14

3 JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1, s. 15

4 VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 14

1.1.1. Negativní pojetí terorismu

Dovolím si začít nejprve negativním vymezením, jelikož je snadnější a rychlejší určit, co terorismem není, než se zabývat jeho přesnou definicí. Terorismus je nejčastěji srovnáván s organizovaným zločinem, guerillou a konvenční válkou, jelikož tyto aktivity mají s terorismem některé prvky společné. V této podkapitole se zaměřím na stručnou charakteristiku a diferenciaci těchto pojmů, je však nutné zdůraznit, že hranice mezi terorismem, organizovaným zločinem, konvenční válkou a guerillou nejsou vždy plně zřetelné a mohou se překrývat. Ve válce se někdy objevují prvky terorismu nebo guerillového boje, stejně jako terorismus může dospět k válce nebo obsahovat znaky guerilly. Jako příklad lze použít teroristickou organizaci Islámský stát získávající značnou část svých příjmů z organizovaného zločinu. Zároveň na některých územích přerostla činnost Islámského státu v ozbrojený konflikt, který lze označit jako tzv. hybridní válku.⁵

Terorismus vs. organizovaný zločin

Odlišení terorismu od organizovaného zločinu se může být v mnoha ohledech problematické, jelikož často si teroristické organizace obstarávají finanční prostředky právě díky organizované trestné činnosti, například prodejem drog a zbraní. Základním rozdílem však je, že u organizovaného zločinu chybí ideologická motivace pachatelů a hlavním cílem je pouze dosažení zisku, nikoliv snaha o změnu společenského řádu. U teroristických organizací má naopak finanční zisk pouze druhořadý charakter a má sloužit k dosažení jejich primárního cíle.

Dalším rozdílem je způsob užití násilí, které je teroristy záměrně užíváno jako prostředek k vyvolání strachu ve společnosti a páchání co nejrozsáhlejších škod. U organizovaného zločinu jde o instrument vedlejšího charakteru, který může i zcela chybět.⁶

Terorismus vs. konvenční válka

Mezi terorismem a konvenční válkou jsou rozdíly výraznější. U konvenčního válčení jsou respektovány normy mezinárodního humanitárního práva, které reguluje průběh ozbrojených konfliktů, jsou stanovena pravidla pro

⁵ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, s. 20-23

⁶ Tamtéž, s. 23

zacházení s válečnými zajatci, bojové zóny jsou geograficky zřetelné a cíleno je primárně na vojenské jednotky druhé strany. Bojové jednotky jsou velké, na úrovni armád či vojenských sborů a provádějí klasické vojenské operace. Aktivní úlohu zastává stát, který boje financuje a provádí zásadní rozhodnutí.

Pro terorismus je na druhou stranu charakteristická absence dodržování veškerých mezinárodněprávních norem, cílem útoků je zejména civilní obyvatelstvo, političtí představitelé či symbolické objekty a účelem je vyvolat paniku ve společnosti. Teroristé operují v menších jednotkách, jejich útoky jsou těžko předvídatelné a zákeřné. Namísto vojenských operací jsou užívány specifické taktiky jako jsou exploze, únosy rukojmí a atentáty.

Terorismus vs. guerilla

Pojem guerilla, který pochází ze španělštiny, znamená ve svém překladu „malou válku“ a je označením pro menší mobilizované a revoluční síly, které se s pomocí rychlých přepadení snaží oslabit svého nepřítele. Tyto skupiny operují jako vojenská jednotka a snaží se čelit větším silám prostřednictvím technik partyzánské války. Shodu s terorismem lze pozorovat v užití spíše lehkých zbraní, provádění nečekaných útoků a fungování v menších bojových jednotkách formou asymetrického boje.⁷

Rozdílů mezi terorismem a guerillou je však více. Zatímco partyzáni cílí na vojenské jednotky, teroristé se z velké části zaměřují na nevojenské činitele, a to převážně na civilisty. Guerillové jednotky provádějí své aktivity v souladu pravidly *ius in bello*, která teroristé nerespektují. Účel guerillových bojů není symbolický. Oproti tomu u terorismu je násilí nástrojem a symbolem.⁸

1.1.2. Pozitivní vymezení terorismu a problematika jednotné definice

Jak již bylo naznačeno, terorismus je komplikovaný pojem, čemuž nasvědčuje i fakt, že v současné době neexistuje jeho jednotná a univerzálně uznávaná definice. Za hlavní příčinu tohoto stavu je považována zejména tendence vymezovat terorismus příliš široce a dále neochota jednotlivých států na dosažení vzájemného konsenzu. Nedostatek vůle států k nalezení shody na definici terorismu

⁷ TAMER, Cenk. *The Differences Between the Guerrilla Warfare and Terrorism*. [online] Ankasam [cit. 12. 10. 2021] Dostupné z: <https://www.ankasam.org/the-differences-between-the-guerrilla-warfare-and-terrorism/?lang=en>

⁸ Tamtéž.

pak pramení především v rozdílnosti jejich kultur, historického pozadí a politického vývoje ve společnosti. Zatímco pro jeden národ může být určitá skupina považována za osvoboditele, pro jiný může být považována za teroristickou organizaci. Z tohoto důvodu při snahách o vymezení terorismu často zaznívá věta, že terorista pro jedny může být pro druhé bojovníkem za svobodu.

Důsledky neexistence mezinárodně uznávané definice terorismu jsou značné. Příliš abstraktní vymezení může vést ke zneužívání tohoto pojmu k omezování neteroristických, v některých případech dokonce i nekriminálních činností, jako jsou například projevy běžné občanské neposlušnosti.⁹ Dalším důležitým důvodem pro jednotné vymezení terorismu je potřeba dodržení zásady *nullum crimen, nulla poena sine lege*¹⁰, dle které jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem. Zároveň je v rámci zásady *nullum crimen sine lege certa* vyžadováno, aby byl každý trestný čin zákonem přesně a dostatečně určité definován.¹¹

Problémem pramenícím z nejednotné univerzální definice terorismu je také nedostatečná harmonizace vnitrostátních právních předpisů jednotlivých států. Rada bezpečnosti OSN přijala po teroristických útocích z 11. září 2001 rezoluci Rady bezpečnosti č. 1373, ze které vzešel požadavek, aby jednotlivé státy přijaly účinná vnitrostátní legislativní opatření v rámci mezinárodního boje proti terorismu. Přestože šlo o významný krok, který na jedné straně zavazoval státy k přijetí zásadních zákonných opatření, při absenci všeobecně uznávané definice terorismu byla výsledkem nejednotná legislativní reakce jednotlivých států, což může v některých případech mezinárodní spolupráci spíše ztížit než usnadnit.

1.2. Definice terorismu

V současné době mají pro Českou republiku význam snahy o vymezení definice terorismu v několika rovinách, jimiž jsou rovina vnitrostátní, regionální (evropská) a rovina univerzální.¹²

⁹ BÍLKOVÁ, Veronika. *Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné? Trestněprávní revue* č. 1/2010, s. 13

¹⁰ Čl. 39 Listiny základních práv a svobod: „Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“

¹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 47

¹² BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5, s. 28

1.2.1. Definice terorismu na univerzální úrovni

Ačkoli do dnešního dne nebylo dosaženo shody na univerzální definici terorismu, lze pozorovat určité pokroky vedoucí k napravení tohoto stavu. Za první významný krok k vytvoření závazné definice pojmu terorismu a teroristického činu je považována definice obsažená v Úmluvě o prevenci a trestání terorismu, která byla přijata Společností národů v roce 1937. Článek 1 terorismem rozumí „*trestné činy namířené proti státu, jejichž cílem nebo účelem je vyvolat stav hrůzy v myslích konkrétních osob, skupin nebo široké veřejnosti.*“¹³ Tato definice je velmi abstraktní a Úmluva následně nikdy nevstoupila v platnost, šlo však o důležitý posun směřující k univerzálnímu vymezení tohoto pojmu.

Jedna s nejznámějších definic terorismu je obsažena Mezinárodní úmluvě o potlačování financování terorismu. Terorismem je zde myšlen „*jakýkoli čin, jehož cílem je způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví civilní osobě, která se aktivně neúčastní nepřátelských akcí za situace ozbrojeného konfliktu, pokud je účelem takového činu, ať už v důsledku jeho povahy či kontextu, zastrašit obyvatelstvo nebo přimět vládu či mezinárodní organizaci, aby uskutečnila nějaký čin nebo se takového činu zdržela.*“¹⁴

Kardinální význam má Deklarace o opatřeních za účelem odstranění mezinárodního terorismu z roku 1994, připojena k Rezoluci Valného shromáždění OSN 49/60, dle které jsou teroristické činy „*trestné činy, zamýšlené či určené k vyvolání stavu teroru u veřejnosti, u skupiny osob či u jednotlivých osob z politických důvodů, nejsou za žádných okolností ospravedlnitelné, bez ohledu na to, zda jsou politické, filozofické, ideologické, rasové, etnické, náboženské nebo jiné povahy, jež by mohlo být užito k jejich ospravedlnění.*“¹⁵ Ačkoli tato definice není uznávaná veškerými státy, jedná se pravděpodobně o nejuniverzálnější vymezení terorismu.

¹³ United Nations Office on Drugs and Crime. *Treaty-based crimes of terrorism – universal counter terrorism instruments* [online] [cit. 18.10.2021].

Dostupné z: <https://www.unodc.org/e4j/en/terrorism/module-4/key-issues/treaty-based-crimes-of-terrorism.html>

¹⁴ United Nations. *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism* [online] 1999. [cit. 18.10.2021]. Dostupné z: <https://treaties.un.org/doc/db/terrorism/english-18-11.pdf>

¹⁵ Deklarace o opatřeních na odstranění mezinárodního terorismu z roku 1994 přijatá jako příloha rezoluce Valného shromáždění OSN 49/60

1.2.2. Definice terorismu na evropské úrovni

Na poli Evropské unie bylo první zásadní vymezení terorismu obsaženo v Rámcovém rozhodnutí Rady o boji proti terorismu ze dne 13. června 2002. Dle tohoto Rámcového rozhodnutí jsou terorismem „úmyslná jednání vymezená ve vnitrostátních právních předpisech jako trestné činy, které mohou vzhledem ke své povaze nebo souvislostem závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci, byla-li spáchána s cílem závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo, nebo protiprávně přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo se jednání zdržela, nebo závažným způsobem destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace.“¹⁶

1.2.3. Definice terorismu na vnitrostátní úrovni

Právní úprava teroristických trestných činů je v České republice obsažena v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku. V trestním zákoníku je vymezena skutková podstata trestného činu teroru a trestného činu teroristického útoku, které budou rozvedeny ve čtvrté kapitole. Pokusy o obecné definování terorismu však nalezneme jinde. Mezi nejzdařilejší dle mého názoru patří definice Bezpečnostní a informační služby České republiky označující terorismus jako „*násilnou formu prosazování politických zájmů stoupenců určité radikální ideologie (politické, náboženské, nacionalistické, separatistické, ekologické a jiné), přičemž cílem násilností je zpravidla civilní obyvatelstvo.*“¹⁷

Ministerstvo vnitra České republiky charakterizuje terorismus jako „*takové jednání, které je politicky, nábožensky či jinak ideologicky motivováno a užívá násilí či jeho hrozby, zejména s cílem vyvolat strach.*“ Toto vymezení je Ministerstvem vnitra ČR prezentováno jako oficiální definice terorismu, která je v České republice užívána orgány státní správy a bezpečnostními složkami.¹⁸

Přestože jsou obě definice poměrně stručné, tak obsahují ty nejzásadnější pojmové znaky, kterými se terorismus vyznačuje, proto jsou dle mého názoru výstižné a nezavádějící.

16 Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV)

17 BIS. *Terorismus*. Bezpečnostní a informační služba ČR. [online] [cit. 20. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/terorismus/>

18 Ministerstvo vnitra ČR. *Definice terorismu*. [online] [cit. 20. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>

1.3. Pojmové znaky terorismu

Navzdory tomu, že doposud nedošlo k nalezení obecně uznávané definice, můžeme alespoň pozorovat určitý konsensus na jednotlivých prvcích terorismu, které jsou zpravidla uznávány většinou států. Alex P. Schmid a Albert J. Jongman podrobili roku 1998 analýze významné definice terorismu a vymezili tak základní znaky, které se v nich objevovaly nejčastěji.¹⁹

Tabulka 1 - Analýza 109 definic terorismu dle Schmid a Jongmana

Znak	Výskyt ve zkoumaných definicích vyjádřený v procentech
Násilí a síla	83,5 %
Politika	65 %
Strach, důraz na teror	51 %
Hrozba	47 %
Psychologické efekty	41,5 %
Rozdíl mezi oběťmi a cílem útoku	37,5 %
Účelná a organizovaná akce	32 %
Metoda boje, strategie a taktika	30,5 %
Nemorálnost	30 %
Vydírání, donucování k něčemu	28 %
Aspekt veřejnosti	21,5 %
Náhodnost, neosobnost	21 %

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Schmid a Jongmana²⁰

Zkoumané definice terorismu se shodují v tom, že teroristé využívají různé formy násilí nebo hrozby násilím s cílem vyvolat ve společnosti strach a úzkost. Zranění či usmrcení obětí není primární cíl, ale prostředek k dosažení psychologického efektu útoků, a tím přinutit určitou skupinu osob ke změně jejich názorů, hodnot a chování. Důvodem těchto činů je snaha o získání sympatizantů či podpory určitých skupin osob, s čímž se pojí úsilí o nastolení změny ve společnosti,

¹⁹ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, s. 14

²⁰ Tamtéž.

a to například politické, sociální, kulturní či jiné. Na toto navazuje další aspekt, jímž je politický cíl terorismu, přičemž může jít o prosazování určité ideologie, náboženských či politických motivů. Útoky jsou plánované, organizované a jejich cílem je široká veřejnost.

Analýza výstižně shrnuje ty nejdůležitější znaky terorismu, avšak nelze z těchto dat vycházet bez dalšího, jelikož průzkum probíhal v 90. letech, tedy před počátkem éry globálního terorismu. Řada zmíněných znaků bude mít dnes jinou váhu a význam, jako například prvek nekombatantních cílů, který se v současné době vyskytuje téměř ve všech definicích. Novým aspektem je snaha o dosažení co nejvyšší pozornosti médií, jelikož právě díky publicitě je možné splnit jeden z již zmíněných cílů pachatelů, a tím je získání sympatizantů a případných následovníků ve společnosti.²¹ Současně se státy shodují na tom, že jde o protiprávní činnost, kterou je potřeba v každé demokratické společnosti stíhat a potlačovat. Dalším ze základních definičních vymezení soudobého terorismu je určitá politická, náboženská či jiná motivace. Tento prvek spolehlivě odlišuje teroristické útoky od jiných trestných činů, přičemž jako příklad lze uvést střelby ve školách v USA, které stejně jako terorismus obsahují prvek násilí, jde o činy úmyslné, prováděné proti co největšímu množství nezúčastněných osob, ale chybí zde právě prvek politické motivace.

2. Historický vývoj terorismu

Problematika terorismu je velmi diskutována zejména v posledních desetiletích, avšak není pro lidskou civilizaci ničím novým. Podobnost s praktikami současného terorismu lze pozorovat i v dávné minulosti. Jak již bylo zmíněno, terorismus a jeho jednotlivé prvky během svého historického vývoje podléhal změnám, přičemž nejvýznamnější transformaci lze pozorovat zejména u motivace pachatelů a u způsobů, jakými jsou teroristické útoky prováděny. Dále se souběžně s vývojem technologií vyvíjí metody a prostředky využívané teroristy.

²¹ IVOR, Jaroslav. *Společnost proti terorismu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Slovenské zborníky. ISBN 978-80-7380-546-3, s. 19

2.1. Raný terorismus

K páchání činů, které bývají považovány za první útoky spojované s terorismem, bylo používáno jednoduchých zbraní, zejména nože a dýky. Časté byly také žhářské útoky či únosy. Motivací těchto útoků bylo získat politický vliv na určitém území či šíření víry.²²

Za historicky první předchůdce teroristů jsou pokládáni Zaeloti, radikální židovská skupina, jejíž členové páchali v 1. století našeho letopočtu vraždy významných představitelů Říma. Jejich motivace byla politická, snažili se osvobodit od římské nadvlády. Úmyslem plánovaných útoků bylo zastrašit nepřátele a současně vyvolávat paniku, což mělo přimět židovskou část společnosti, aby je dále podporovala v jejich záměrech.²³

Po Zaelotech je další známou skupinou v historii teroristického vývoje islámská sekta assassínů, která byla aktivní mezi 11. a 13. stoletím v oblasti Blízkého a Středního východu. Šlo o radikální odnož šíitského islámu, jejímž cílem bylo prosazení a rozšíření této víry na co nejširší území, sledovali však také politické cíle. Assassíni při svých útocích často sami zemřeli, byli dokonce přesvědčeni o tom, že je následně čeká život v ráji jako odměna za jejich činy. Útoky páchali veřejně, oběťmi byly zejména politické osobnosti a klerici.²⁴ S ohledem na způsoby, jakými prováděli assassíni své činy a na jejich motivaci, lze sledovat podobu s praktikami novodobých sebevražedných teroristů.

S odstupem času se dostaly na scénu nové prostředky k provádění útoků, kterými byl střelný prach a později dynamit. Z útoků mířených na jednotlivce se tak začaly stávat útoky zaměřující se na větší množství osob. Další výraznou skupinu ve vývoji terorismu anarchisté, kteří byli aktivní během 19. století. Anarchisté se snažili o nastolení řádu ve společnosti bez jakéhokoliv hierarchického uspořádání. Cílem jejich útoků proto byli zejména vládcí a významné politické osobnosti. Anarchisté se vyskytovali v různých částech světa, a to například ve Francii, Rusku, či USA.²⁵

²² FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, s. 50-52

²³ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5, s. 39

²⁴ SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-038-4, s. 54

²⁵ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5, s. 40

2.2. Moderní terorismus

Za počátek éry moderního terorismu je považováno 20. století. Moderní terorismus s sebou přinesl zejména nacionalisticky a politicky motivované útoky. Největší rozmach národněosvobozenického terorismu vypukl po konci 2. světové války. Zmínit lze například Irskou republikánskou armádu (IRA), která bojovala za nezávislost Severního Irsku, nebo Euskadi Ta Askatasuna (ETA), usilující o vytvoření nezávislého státu Baskicka. V tomto období začalo docházet k útokům na dopravní prostředky, zejména na letadla a vlaky. Vzrostl také počet bombových útoků. Pro tuto éru terorismu je typické, že oběti a cíle teroristů již nejsou nadále významní jednotlivci, ale běžné obyvatelstvo.²⁶ K nejvýraznějším politicky motivovaným organizacím patřily během 20. století teroristické organizace šířící levicovou ideologii, které byly aktivní zejména v Evropě a Latinské Americe.

Od 90. let 20. století začínají být častější teroristické útoky motivované nábožensky. David Rapoport nazývá toto období náboženskou vlnou, přičemž hlavní roli v ní má islám.²⁷ Od přelomu tisíciletí začíná počet teroristických útoků ve světě přibývat, a to převážně v oblasti Blízkého východu. Spolu s rozvojem technologií a internetu je pro teroristy snazší útoky organizovat a následně realizovat.

2.3. Současný terorismus

Pravděpodobně nejvýznamnějším mezníkem ve vývoji terorismu jsou teroristické útoky v USA z 11. září 2001. Vlna terorismu, která následuje po 11. září, bývá nazývána érou současného terorismu, případně též terorismem globálním či mezinárodním. Toto období je charakteristické tím, že se působení radikálních skupin výrazně geograficky rozšířilo a jejich činnost nelze ve všech případech přesně lokalizovat.

Zatímco v předchozích obdobích se teroristé převážně snažili o změnu poměrů ve své vlasti, s příchodem této vlny se činnost a cíle útoků přesouvají do jiných států, než ze kterých samy teroristické skupiny pocházejí. Tento přístup je typický pro radikální teroristické skupiny Blízkého Východu jako např. Hamás či

²⁶ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5. s. 40

²⁷ RAPOPORT, David. *The four Waves of Rebel Terror and September 11*. *Anthropoetics: the journal of generative anthropology* [online] [cit. 11.12.2021]. Dostupné na: <https://www.researchgate.net/>

Hizballáh. ²⁸ Typický je také vyšší počet sebevražedných útoků, jež jsou pro teroristické skupiny v mnoha ohledech výhodné, jelikož v důsledku smrti útočníka je nižší riziko rozkrytí veškerých vazeb na ostatní členy skupiny, výrazně zjednodušují organizaci útoku a finanční náklady. ²⁹

Po útocích z 11. září až do současnosti se odehrála řada teroristických útoků podobného charakteru, tedy motivovaná nábožensky. Lze zmínit například bombový útok islámských radikálů v Madridu v roce 2004, útoky na redakci Charlie Hebdo v Paříži z roku 2015, či útoky v Londýně a Manchesteru v roce 2017. Mezi evropskými státy se v posledních letech staly terčem teroristických útoků zejména Francie a Velká Británie. Z teroristických útoků spáchaných jednotlivcem je na místě zmínit teroristický útok spáchaný Andersem Behringem Beivikem v Norsku roku 2011.

3. Druhy terorismu

Terorismus by bylo možné dělit podle několika hledisek, jimiž je například motivace pachatelů, formy provedení útoků či jejich cíle. Dle forem provedení teroristických útoků lze terorismus členit na letální a neletální.

Pro letální formy terorismu je charakteristické dosahování cílů pomocí použití násilí a donucovacích prostředků. Letální terorismus se dále dělí podle použitých prostředků na konvenční terorismus a nekonvenční terorismus. Pod konvenční terorismus spadají takové útoky, během nichž bylo použito základních a běžně dostupných bojových prostředků, např. střelných zbraní. Nekonvenční terorismus se naopak vyznačuje užitím zbraní hromadného ničení.³⁰ Prostředky neletálního terorismu jsou takové, které nezpůsobují přímo úmrtí, ale mají narušit stav a pocit bezpečnosti za současného navození atmosféry strachu. Následkem těchto útoků bývají značné materiální a finanční ztráty.³¹

Nejčastěji používané však bývá dělení terorismu na základě motivace pachatelů, jelikož tento prvek je jedním z nejdůležitějších pro pochopení smýšlení

²⁸ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN 978-80-86855-95-0. str. 49-51

²⁹ SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-038-4, s. 66

³⁰ JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2. s. 129

³¹ ŘEHÁK, David, FOLTIN, Pavel, STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008. ISBN 978-80-7278-443-1. s. 72

teroristů a následnému účinnému boji proti terorismu. I přestože se motivy spáchání teroristického útoku často prolínají nebo je jich více, základní členění terorismu dle Ondřeje Filipce je na terorismus politický, náboženský, nacionálně-separatistický, monotematický, kriminální a psychopatologický.³² K tomuto členění si dovoluji přidat specifický a stále aktuálnější druh terorismu, kterým je kyberterorismus.

3.1. Politický terorismus

Politický terorismus lze dále členit na pravicový a levicový. Cílem je prosazení určité politické ideologie či programu.

3.1.1. Pravicový terorismus

Pravicový terorismus, který je v dnešní době aktuálnější než levicový, se opírá o ideologie nacionalismu, fašismu, případně neonacismu či neofašismu.³³ Pravicoví teroristé útočí především na národnostní a rasové menšiny, staví se proti přijímání uprchlíků a usilují o samostatnost své vlasti. Jako příklad pravicového terorismu lze uvést útok v Oklahoma City v USA z roku 1995, při kterém zemřelo 168 osob a 800 dalších bylo zraněno. Příkladem pravicového teroristického útoku provedeného v Evropě je již výše zmíněný útok v Norsku z července 2011, kdy Breivik zabil celkem 77 lidí a jako motiv tohoto činu uvedl nenávisť k přistěhovalcům.³⁴

3.1.2. Levicový terorismus

Levicový terorismus se vyznačuje snahou svrhnout kapitalistický systém a nastolit beztřídní společnost. Opírá se o myšlenky Karla Marxe a Vladimira Iljiče Lenina. Levicoví teroristé byli aktivní zejména během studené války, řada teroristických organizací byla v této době podporována ze zahraničí, jelikož Sovětský svaz měl zájem na šíření této ideologie na co nejširším území. Levicově orientované teroristické organizace se vyskytovaly zejména v Evropě a Latinské

³² FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, s. 25

³³ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, s. 27

³⁴ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5, s. 47

Americe, ale také v některých státech Asie.³⁵ V Německu šlo o Frakce Rudé Armády, v Itálii o Rudé Brigády, v Japonsku o Rudou Armádu, v Kolumbii působily Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC) a v Peru se jednalo o skupinu Světlá stezka.

3.2. Nacionálně-separatistický terorismus

Motivací nacionálně-separatistického terorismu je boj za vytvoření samostatného státu nebo autonomního území. Ideologie těchto skupin se obvykle opírá o historické rozdíly daného etnika a snaží se bojovat proti pocíťovanému útisku ze strany hlavního národa.³⁶ Jde v podstatě o specifickou formu pravicového terorismu. Národně-separatistickou organizací byla například již zmíněná Irská republikánská armáda (IRA) bojující za nezávislost Severního Irsku.

3.3. Náboženský terorismus

V současné době nejvíce aktuálním je terorismus náboženský, který je však důležité nezaměňovat terorismem islámským. Stejně jako existuje více druhů náboženství, rozlišujeme i více druhů náboženského terorismu. Podle jednotlivých náboženství lze tedy hovořit i o terorismu křesťanském, židovském a dalších. Již v období Zaelotů bylo možné pozorovat prvky židovského terorismu.

3.3.1. Křesťanský terorismus

Křesťanský terorismus je v historii spojován s útoky podporovanými katolickou církví. V této souvislosti lze zmínit například Železné gardy působící v polovině 20. století v Rumunsku. Železné gardy, jinak také označované jako Legie archanděla Michaela, byly známou antisemitskou organizací, která v roce 1941 masově likvidovala židy v rámci tzv. bukurešťského pogromu. V posledních letech se křesťanský terorismus přesunul spíše do afrických zemí. Jde například o skupinu Antibalaka ve Středoafrické republice, jež cílí na muslimské obyvatelstvo.

³⁵ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, s. 34

³⁶ FOLTIN, Pavel a ŘEHÁK David. *Důvody realizace a formy terorismu*. [online]. MOČR. 2005. [cit. 20.1.2022] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/269278618_Duvody_realizace_a_formy_terorismu

V Ugandě usiluje o vytvoření křesťanského teokratického státu tzv. Boží armáda odporu.³⁷

3.3.2. Islámský terorismus

Velmi aktuální je během posledních let po celém světě terorismus islámský. Islámský terorismus vychází z radikální ideologie rigidního dodržování pravidel Koránu a nastolení jednotného islámského státu, chalífátu. V souvislosti s islámským terorismem je nutné rozvést pojem džihád, který znamená úsilí věřících muslimů o šíření islámu a boje proti cizím vlivům a nevěřícím. Mezi nejznámější teroristické organizace založené na základě ideologie radikálního sunnitského islámu patří Al-Káida, která vznikla v 80. letech za značné finanční podpory soudskoarabského podnikatele Usáma bin Ládina.³⁸ Další v posledních letech velmi aktivní organizací je Islámský stát, založený na území Iráku, ale působící v mnoha dalších státech, například v Sýrii či Lybii. V oblasti Nigérie operuje skupina Boko Haram, která byla na seznam teroristických organizací přidána Radou bezpečnosti OSN v roce 2014.³⁹

3.4. Monotematický terorismus

Monotematický terorismus je rozdílný oproti předchozím typům terorismu v tom, že cílí na specifické a často kontroverzní zájmy ve společnosti. Typicky jde o boj proti potratům či homosexualitě, častý je také ekologický terorismus.⁴⁰ I přestože je označován jako samostatný druh terorismu, v určitých bodech se může prolínat s výše zmíněnými typy, tedy vycházet z náboženské či politické ideologie. Například útoky směřované proti potratům bývají často páchané křesťanskými radikály.⁴¹ Základní rozdíl je však představa pachatelů o důležitosti daného zájmu, proti kterému se snaží bojovat, než samotné šíření náboženství či ideologie, z nichž vycházejí.

³⁷ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, s. 39

³⁸ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5, s. 47

³⁹ ČT24. *OSN zařadila Boko Haram na seznam teroristických organizací* [online] 2014 [cit. 20.1.2022] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1032847-osn-zaradila-boko-haram-na-seznam-teroristickych-organizaci>

⁴⁰ ŘEHÁK, David, FOLTIN, Pavel, STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008. ISBN 978-80-7278-443-1, s. 54

⁴¹ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, s. 44

3.5. Kriminální terorismus

U kriminálního terorismu je výrazný zejména motiv finančního zisku, proto se také tento typ terorismu často prolíná s organizovaným zločinem a je mnohdy obtížné tyto kriminální činnosti odlišit. V tomto ohledu je vždy podstatné zkoumat, jaké jsou dopady dané činnosti. Pokud má vliv na politickou sféru, výkon státní moci nebo je hrozbou pro civilní obyvatelstvo, pak je na místě hodnotit takové aktivity jako teroristickou činnost.⁴²

Typickým příkladem kriminálního terorismu je narkoterorismus. Za narkoteroristické organizace jsou považovány teroristické skupiny, které se podílí na nelegálním obchodu s drogami, díky kterému získávají finanční prostředky pro svou další činnost. Narkoterorismus v sobě zahrnuje prvky politicky motivovaného terorismu a organizovaného zločinu zaměřeného na zvýšení finančního zisku.⁴³ Je rozšířen zejména v zemích Latinské Ameriky, kde jde o zásadní problém již od 80. let 20. století. Nejznámější představitel je skupina FARC (Revoluční ozbrojené síly Kolumbie), která kontroluje přibližně 30% území Kolumbie.⁴⁴

3.6. Psychopatologický terorismus

Na rozdíl od předchozích typů je psychopatologický terorismus páchan z individuálních důvodů daného jednotlivce. Pachatel může být duševně nemocný, ale příčinou mohou být též drogy či dlouhodobý stres. Není však vyloučeno, aby v určitých případech došlo ke spojení obdobně smýšlejících jednotlivců a vytvoření skupiny, kterou pojí stejná patologická motivace.⁴⁵ Psychopatologický terorismus však ve všech ohledech není terorismem jako výše zmíněné druhy, neboť motivací pachatele je zde jeho individuální uspokojení ze spáchání teroristického činu. Chybí zde tedy požadavek určité společenské změny.

⁴² KOLEKTIV AUTORŮ. *Terorismus a my: základy sebeobrany*. Praha: Computer Press, 2001. ISBN 80-7226-584-9, s. 4

⁴³ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1, s. 52

⁴⁴ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN 978-80-86855-95-0, s. 24

⁴⁵ BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I*. Praha: Policie History, 2005. ISBN 80-902670-1-7, s. 22

3.7. Kyberterrorismus

Úplné počátky kyberterrorismu lze pozorovat od 90. let 20. století souběžně s rozvojem a rychlým vzestupem používání informačních technologií, přičemž jeho škodlivý potenciál stále roste. Kyberterrorismem se rozumí neletální forma terorismu realizovaná přes informační či komunikační síť. Jde o poměrně nový druh terorismu, jehož principem je zneužití výpočetní a telekomunikační technologie jako prostředku pro provedení teroristického útoku.⁴⁶ Stejně jako u předchozích druhů terorismu jde i u kyberterrorismu o ideologicky motivovaný akt prováděný s cílem vyvolání paniky. I přestože je řazen mezi neletální formy terorismu, ve svých důsledcích může mít i letální dopady, a to například při kybernetickém útoku na systémy řízení dopravy nebo nemocnice.

4. Právní úprava terorismu

Základním pramenem právní úpravy terorismu v České republice je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Trestné činy vztahující se k teroristickým aktivitám upravuje trestní zákoník v hlavě IX. zvláštní části, označené jako trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci. Jde o ustanovení postihující útoky směřující proti zvláště důležitým zájmům, jejichž ochranu trestní právo zajišťuje, přičemž tato ochrana se nevztahuje pouze na ochranu České republiky jako samostatného a suverénního právního státu, ale spočívá též v ochraně základních lidských práv a svobod, které má demokratický právní stát garantovat.⁴⁷ Přestože zásadní význam pro tuto kapitolu bude mít zvláštní část trestního zákoníku, kde jsou upraveny jednotlivé skutkové podstaty trestných činů vztahujících se k terorismu, některá ustanovení týkající se terorismu nalezneme i v části obecné. Jedná se zejména o instituty související se zánikem trestní odpovědnosti a výkladová ustanovení, kde je obsažena legální definice teroristické skupiny.

Jelikož se těchto trestných činů může dopustit i právnická osoba, je nutné zmínit i zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Orgány činné v trestním řízení se při trestněprávním postihu pachatelů

46 JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2., s. 129

47 JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vyd.* Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4.

budou řídit zákonem č. 141/1961 Sb., trestní řád. V neposlední řadě je na místě také připomenout některé základní zásady trestního práva, obsažené v ústavním pořádku České republiky, jenž se vztahují i na potírání terorismu a trestání pachatelů. Půjde především o zásadu zákonnosti⁴⁸, zásadu presumpce nevinny, dále zásadu humanismu, jejímž projevem je zejména zákaz trestu smrti⁴⁹ a zásadu zákazu retroaktivity.⁵⁰ Dalším ze zásadních právních předpisů je zákon č. 235/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, který se váže k trestnému činu financování terorismu.

Pro účely této kapitoly je nutné zmínit novelu č. 455/2016 Sb., kterou došlo ke změně zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, označovanou také jako protiteroristická novela. Tato novela vnesla do právní úpravy terorismu v České republice zásadní změny, neboť do té doby znal trestní zákoník pouze dva základní trestné činy vztahující se k terorismu, a to trestný čin teroristického útoku a trestný čin teroru. Současná znění trestního zákoníku odpovídá požadavkům na právní úpravu terorismu v jednotlivých členských státech Evropské unie a je v souladu se směrnicí Evropského Parlamentu a Rady 2017/541 ze dne 15. března 2017, o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV.

Zmíněná novela trestního zákoníku s účinností od 1. února 2017 vedle trestného činu teroristického útoku a trestného činu teroru znamenala zakotvení nových trestných činů, kterými jsou účast na teroristické skupině, financování terorismu, podpora a propagace terorismu a vyhrožování teroristickým trestným činem. Tyto trestné činy budou dále blíže rozvedeny. Současně došlo ke stanovení legální definice teroristického trestného činu, teroristické skupiny a k doplnění zásady univerzality. Další změny se vztahují přímo k novému trestnému činu účasti na teroristické skupině. Jsou jimi právní zakotvení nového typu účinné lítosti pro pachatele trestného činu účasti na teroristické skupině a beztrestnost agenta, který se tohoto trestného činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti.

⁴⁸ Čl. 39 Listiny základních práv a svobod: Jen zákon stanoví, jaké jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.

⁴⁹ Čl. 6 odst. 3 Listiny základních práv a svobod: Trest smrti se nepřipouští

⁵⁰ Čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod: Trestnost činu se posuzuje a trest se ukádá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele výhodnější.

4.1. Zásada univerzality

Na základě zásady univerzality, stanovené v §7 trestního zákoníku, je v určitých případech posuzována trestnost vybraných činů dle zákona České republiky i tehdy, pokud je takový čin spáchán mimo území české republiky cizím státním příslušníkem. Taxativní výčet těchto trestných činů, který obsahuje i trestný čin teroristického útoku a trestný čin teroru, byl novelou z roku 2016 rozšířen o trestné činy účasti na teroristické skupině, financování terorismu, podporu a propagaci terorismu a vyhrožování teroristickým trestným činem. Trestné činy obsažené v tomto výčtu se vyznačují svou mimořádnou nebezpečností a panuje zvýšená potřeba takové činy v zájmu mezinárodní spolupráce postihovat. Zařazení teroristických činů do této skupiny je tedy nanejvýše správné a žádoucí.

4.2. Teroristický trestný čin

Jako teroristický trestný čin je v §129a odst.1 trestního zákoníku označen trestný čin vlastizrady spáchaný formou teroristického útoku nebo teroru, trestný čin teroristického útoku a trestný čin teroru. Za teroristu bude tedy považována osoba, která spáchá teroristický trestný čin uvedený v tomto výčtu.

4.3. Teroristická skupina

V §129a trestního zákoníku je charakterizována teroristická skupina jako společenství nejméně tří trestně odpovědných osob, které má trvalejší charakter, je v něm provedena dělba činností mezi jeho jednotlivé členy, jeho činnost se vyznačuje plánovitostí a koordinovaností a je zaměřené na páčání trestného činu vlastizrady spáchané formou teroristického útoku nebo teroru, trestného činu teroristického útoku nebo trestného činu teroru.⁵¹ Teroristická skupina je zvláštním případem organizované zločinecké skupiny dle §129 trestního zákoníku.⁵²

K účasti na teroristické skupině se vztahuje i zvláštní ustanovení o účinné lítosti v §312b trestního zákoníku, podle kterého pro tento trestný čin není trestný ten, kdo učinil o teroristické skupině oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem

⁵¹ §129a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁵² JELÍNEK, Jiří. *Protiteroristická novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu*. Bulletin advokacie. 2017, č. 3.

z jiného činu teroristické skupiny, než je uveden v §312a, mohlo být ještě odstraněno.

4.3.1. Beztrestnost agenta

Ustanovení beztrestnosti agenta dopadá na případy, kdy je využíváno operativně-pátracího prostředku v podobě nasazení agenta, tedy policisty, který plní úkoly jako agent dle jiného právního předpisu a účastní se činnosti teroristické skupiny. V zájmu účinné prevence a odhalování trestné činnosti páchané danou teroristickou organizací, není agent pro trestný čin účasti na teroristické skupině podle §312a trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané členy teroristické skupiny, ve spojení s teroristickou skupinou nebo ve prospěch teroristické skupiny anebo s cílem jejímu spáchání předejít.⁵³ Beztrestný však nemůže být agent, který teroristickou skupinu založil, zosnoval, nebo je jejím vedoucím činitelem nebo představitelem.⁵⁴ V §312c odst. 2 trestního zákoníku je dále uveden taxativní výčet trestných činů, za které není agent účastníkem se teroristické skupiny nebo podporující takovou skupinu trestný. Do tohoto výčtu je mimo jiné zařazen trestný čin financování terorismu, podpory a propagace terorismu a vyhrožování teroristickým trestným činem.

4.4. Specifika zániku trestní odpovědnosti

Co se týká zániku trestní odpovědnosti promlčením, jsou z promlčení trestní odpovědnosti vyloučeny trestné činy teroristického útoku a teroru, pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin proti lidskosti podle předpisů mezinárodního práva.⁵⁵ V určitých případech však může trestní odpovědnost zaniknout v důsledku účinné lítosti, konkrétně u trestných činů teroristického útoku, teroru, financování terorismu, podpory a propagace terorismu, jestliže pachatel dobrovolně zamezil škodlivému následku nebo jej napravil, nebo učinil o trestném činu oznámení v době, kdy škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno.⁵⁶

⁵³ §312c zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁵⁴ §312c odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁵⁵ §35 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁵⁶ §33 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

4.5. Trestné činy upravené trestním zákoníkem vztahující se k terorismu

Ačkoli trestní zákoník používá legislativní zkratku teroristický trestný čin pouze ve vztahu k trestnému činu teroristického útoku, trestného činu teroru a trestného činu vlastizrady spáchané formou teroristického útoku nebo teroru, upravuje v kontextu terorismu i další samostatné trestné činy, které budou přiblíženy v následujícím textu.

4.5.1. Teroristický útok

Trestný čin teroristického útoku je nejtypičtější teroristický trestný čin se značnými destruktivními dopady, proto je v trestním zákoníku podle mého názoru správně umístěn jako první v celkovém výčtu trestných činů týkajících se terorismu. Skutková podstata trestného činu teroristického útoku je vymezena v §311 trestního zákoníku, a to poměrně rozsáhle. V prvních dvou odstavcích jsou obsaženy dvě základní skutkové podstaty, které mají společné, že *„pachatel jedná v úmysl poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla.“* Následuje taxativní výčet dvanácti jednání, mezi které patří například:

- zničení nebo poškození ve větší míře veřejného prostranství, majetku nebo veřejného zařízení, dopravní nebo telekomunikační systém, energetické, vodárenské nebo zdravotnické zařízení, včetně počítačového systému, na jehož fungování takové zařízení, systém nebo plošina závisí
- narušení dodávky vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje
- zmocnění se letadla, jiného prostředku osobní nebo nákladní dopravy
- způsobení požáru, povodně nebo škodlivého účinku výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek

Pro tato jednání je společné, že jsou činěna s cílem vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu. Škodou velkého rozsahu se přitom rozumí škoda dosahující částky alespoň 10 000 000 Kč.⁵⁷

⁵⁷ §138 odst. 1 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

V §311 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku je popsáno jednání mající povahu kybernetického útoku. Tímto útokem se rozumí vložení dat do počítačového systému nebo na nosič informací, vymazání nebo jiné zničení, poškození, změnění nebo potlačení dat uložených v počítačovém systému nebo na nosiči informací a tím provedení útoku proti počítačovému systému, jehož narušení by mělo závažný dopad na fungování státu, zdraví osob, bezpečnost, hospodářství nebo zajištění základních životních potřeb obyvatel.

Za tato jednání stanovuje trestní zákoník trestní sazbu odnětí svobody ve výši tří až dvanácti let. Vyšší trestní sazba, odnětí svobody na pět až patnáct let, je stanovena ve druhém odstavci §311 TZ. V tomto případě jde o jednání, v jejichž důsledku dochází k ohrožení lidských životů či lidského zdraví, bezpečnosti veřejně prospěšných provozů nebo dopravních prostředků.⁵⁸ Jde například o:

- Provedení útoku ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví
- Zmocnění se rukojmí
- Provedení únosu
- Výroba, přechovávání, dovážení, přeprava, případně jiné dodání nebo užití výbušniny, jaderného materiálu, jaderné, biologické, chemické nebo jiné zbraně, bojového prostředku či materiálu obdobné povahy
- Narušení nebo přerušování dodávky vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje s cílem ohrozit lidské životy atd.⁵⁹

Ve třetím odstavci §311 trestního zákoníku je zakotvena kvalifikovaná skutková podstata trestného činu terorismu. V tomto případě je stanoven trest odnětí svobody na dvanáct až dvacet let, případně i výjimečný trest. Tato úprava se použije:

- a) *„spáchá-li pachatel čin uvedený v předchozích dvou odstavcích jako člen organizované skupiny*
- b) *způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví nebo smrt*
- c) *způsobí-li takovým činem, že větší počet lidí⁶⁰ zůstal bez přístřeší*
- d) *způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu*
- e) *získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu*

⁵⁸ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 2404

⁵⁹ §311 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁰ Větším počtem lidí se zde rozumí alespoň 7 lidí: Trestní zákoník, 2. vydání, 2012, s. 3049 - 3061: J. Herczeg

- f) ohrozí-li takovým činem závažně mezinárodní postavení České republiky nebo postavení mezinárodní organizace, jejíž je Česká republika členem
- g) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu⁶¹

Trestní zákoník dále stanoví trestnost přípravy trestného činu teroristického útoku. Trestné je také nepřekažení či neoznámení teroristického útoku.⁶² Současně je zakotvena také trestnost nadřzování pachateli tohoto trestného činu, a to i v případě, že pachatel spáchá trestný čin teroristického útoku ve prospěch osoby blízké.⁶³

Objektem trestného činu teroristického útoku je ústavní zřízení a obranyschopnost České republiky, politická, hospodářská a sociální struktura České republiky, bezpečnost obyvatelstva, majetek a řádná a nerušená činnost vlády a dalších orgánů veřejné moci.⁶⁴ Jak již bylo výše popsáno, v § 311 trestního zákoníku je obsažen rozsáhlý taxativní výčet jednání, které tvoří objektivní stránku teroristického útoku. Obecně můžeme říci, že objektivní stránku teroristického útoku tvoří násilné jednání směřující proti určitým osobám, majetku, systémům dopravní, informační či telekomunikační infrastruktury.⁶⁵

Pachatelem teroristického útoku může být kterákoli fyzická osoba, což je rozdíl například oproti trestnému činu vlastizrady, jejímž pachatelem může být pouze občan České republiky. Vedle fyzické osoby může být pachatelem také osoba právnická. Pro spáchání trestného činu teroristického útoku se vyžaduje úmysl⁶⁶, přičemž dle §311 odst. 1 trestního zákoníku je vyžadován úmysl zahrnující jak poškození ústavního zřízení nebo obranyschopnosti České republiky, případně narušení nebo zničení základní politické, hospodářské nebo sociální struktury republiky nebo mezinárodní organizace, zastrašení obyvatelstva závažným způsobem nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci, aby něco konala, opominula nebo strpěla, tak i taxativně vymezená jednání zahrnutá pod písm. a) až e). Pro jednání uvedené pod písm. a) a b) je vyžadován úmysl přímý.⁶⁷

⁶¹ §311 odst. 3 zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶² §367 a §368 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶³ §366 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁴ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 2403

⁶⁵ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5, s. 47

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 852

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 852

Za spáchání trestného činu teroristického útoku dle současné právní úpravy byla v České republice zatím odsouzena pouze jedna osoba. Tento případ bude rozveden v osmé kapitole.

4.5.2. Teror

Trestný čin teroru je zvláštním případem úmyslného usmrcení. Trestní zákoník uvádí, že pachatelem trestného činu teroru je „ten, kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení České republiky jiného úmyslně usmrtí.“ Stejně jako u trestného činu teroristického útoku je příprava trestná.⁶⁸ Skutkové podstaty trestných činů teroristického útoku a teroru současně poskytují ochranu cizím státům a mezinárodním organizacím.

Objektem trestného činu teroru je ústavní zřízení České republiky a lidský život. Objektivní stránka spočívá v úmyslném usmrcení jiné osoby. Trestný čin teroru je tak zvláštním případem trestného činu vraždy dle §140 trestního zákoníku, od něhož je odlišován specifickým úmyslem. Jelikož je trestný čin teroru v poměru speciality k trestnému činu vraždy, je vyloučen jednočinný souběh těchto trestných činů.⁶⁹

Subjektem trestného činu teroru může být stejně jako u trestného činu teroristického útoku jak fyzická, tak i právnická osoba. U subjektivní stránky je vyžadován tzv. dvojitý úmysl, který zahrnuje úmysl poškodit ústavní zřízení České republiky a úmysl usmrtit jinou osobu. Úmysl poškodit ústavní zřízení České republiky vyjadřuje pohnutku pachatele, k dokonání trestného činu teroru tedy bude stačit, pokud pachatel, který je veden touto pohnutkou, úmyslně jiného usmrtí a není nutné, aby skutečně došlo k poškození ústavního zřízení.⁷⁰

4.5.3. Vlastizrada spáchaná formou teroristického útoku nebo teroru

Jde o třetí a zároveň poslední ze tří trestných činů, pro které trestní zákoník využívá legislativní zkratku teroristický trestný čin. Skutková podstata trestného činu vlastizrady se nachází v §309 trestního zákoníku a chrání ústavní zřízení České republiky, její územní celistvost, samostatnost, obranyschopnost a její základní

⁶⁸ §312 zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁹ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4, str. 736.

⁷⁰ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 2429

politické, hospodářské a sociální struktury. Trestný čin vlastizrady se vyznačuje konkrétním subjektem, kterým může být pouze občan České republiky. Účastníkem může být jakákoliv trestně odpovědná fyzická osoba.⁷¹

Trestného činu vlastizrady se dopustí „*občan České republiky, který ve spojení s cizí mocí nebo cizím činitelem spáchá trestný čin rozvracení republiky, teroristického útoku, teroru, nebo sabotáže.*“⁷² Jak již vyplívá z výše uvedeného, o teroristický trestný čin nepůjde, pokud by byl trestný čin vlastizrady spáchán jinak, než formou teroristického útoku nebo teroru.

4.5.4. Účast na teroristické skupině

Za trestný čin účasti na teroristické skupině bude trestně odpovědný ten, „*kdo založí teroristickou skupinu nebo kdo se činnosti teroristické skupiny účastní.*“⁷³ Výše trestní sankce odnětí svobody je v tomto případě stanovena na tři až dvanáct. Přísnější trestní sazba je stanovena v případech, když pachatel spáchá trestný čin účasti na teroristické skupině jako vedoucí činitel nebo představitel takové skupiny, jako zakladatel nebo člen teroristické skupiny, která naplňuje znaky organizované zločinecké skupiny, jako vedoucí činitel nebo představitel teroristické skupiny, která naplňuje znaky organizované zločinecké skupiny, nebo za stavu ohrožení státu či válečného stavu.⁷⁴

Příprava trestného činu účasti na teroristické skupině není trestná, přestože jde o zvlášť závažný zločin i ve své základní skutkové podstatě. Určité formy jednání směřujícího k založení teroristické skupiny, případně zapojení jiné osoby do její činnosti mohou být však postihovány jako trestný čin financování terorismu nebo jako trestný čin podpory a propagace terorismu.⁷⁵

Pro trestný čin účasti v teroristické skupině již bylo v České republice odsouzeno několik osob. Velmi medializován by případ bývalého pražského imáma Samera S., který pomohl dalším dvěma osobám vycestovat do zahraničí za účelem připojení se k teroristické organizaci. Samer S. cíleně podporoval a schvaloval úmysl svého bratra Omara S. zapojit se v Sýrii do aktivního konfliktu proti syrské

⁷¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 3039-3043

⁷² §309 odst. 1 zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník

⁷³ §312a odst.1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁷⁴ §312a odst.2 až 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁷⁵ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 2433

vládě jako člen salafisticko-džihádistické organizované skupiny. Následně zprostředkoval Omarovi seznámení s Fátimou H., oddal je dle práva šaría a podporoval Fátimu ve vycestování za svým bratrem Omarem, o němž věděl, že vstoupil do řad teroristické organizace Džabhat Fatah aš-Šám (později Haját Tarír aš-šám). Fátima H. se také připojila k teroristické organizaci Džabhat Fatah aš-Šám, kterou také finančně podpořila finanční částkou předanou jí Omarem S. Tyto finanční prostředky vybral Omar S. ve veřejné sbírce, jejíž účelem měla být pomoc raněným civilistům.

Tyto tři osoby byly pravomocně odsouzeny za spáchání zvlášť závažného zločinu účasti na teroristické skupině, přičemž Samer S. a Fátima H. byli uznáni vinnými také ze zvlášť závažného zločinu financování terorismu. Udělené tresty odnětí svobody se pohybovaly v rozmezí šesti až jedenácti let.⁷⁶

4.5.5. Financování terorismu

Do přijetí protiteroristické novely byla právní úprava financování terorismu značně nedostatečná a Česká republika byla dokonce vyzvána Finančním akčním výborem (FATF), aby došlo k promptní nápravě tohoto stavu.⁷⁷ Do této doby byly některé aktivity spočívající v obstarávání finančních a materiálních prostředků, případně jiné podpory teroristů nebo teroristických organizací, posuzovány na základě skutkové podstaty trestného činu teroristického útoku ve znění tehdejší právní úpravy. Jakákoliv finanční či materiální podpora terorismu výrazně zjednodušuje teroristům jejich činnost, proto je nutné takové podpoře předcházet a účinně ji postihovat.

Dle aktuálního znění trestního zákoníku se trestného činu financování terorismu se dopustí „*ten, kdo sám nebo prostřednictvím jiného finančně nebo materiálně podporuje teroristickou skupinu, jejího členu, teroristu nebo spáchání teroristického trestného činu, trestného činu podpory a propagace terorismu nebo vyhrožování teroristickým trestným činem anebo shromažďuje finanční prostředky nebo jiné věci v úmyslu, aby jich bylo takto užito.*“⁷⁸ Jak z tohoto ustanovení vyplívá, není nutné, aby k finanční či materiální podpoře terorismu skutečně došlo,

⁷⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. května 2020, č.j. 2 To 29/2020

⁷⁷ BUDAYOVÁ, Lucie, *Trestný čin financování terorismu*. In: JELÍNEK J. a kolektiv, *Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1 s. 155

⁷⁸ §312d odst.1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

ale je trestné je i shromažďování finančních prostředků nebo jiných věcí k takovému účelu.

V důsledku novelizace došlo i ke změně výše trestní sazby, a to k jejímu snížení. V předchozí právní úpravě bylo možné uložit trest odnětí svobody ve výši pěti až patnácti let, oproti tomu dle současného §312d odst. 1 trestního zákoníku lze za trestný čin financování terorismu uložit trest odnětí svobody ve výši tří až dvanácti let. Domnívám se, že tato změna je správná, jelikož oddělením této činnosti od trestného činu teroristického útoku, a vytvořením nového trestného činu financování terorismu, došlo k vyjádření odlišné typové škodlivosti těchto jednání. V návaznosti na tom je také adekvátní mírnější trestní sazba u trestného činu financování terorismu, jehož společenská škodlivost je nižší.

Trestný čin financování terorismu je ve vztahu subsidiarity k trestnému činu účasti na teroristické skupině podle §312a trestního zákoníku.⁷⁹ V případě, kdy by byla finanční nebo materiální podpora poskytována přímo od člena dané teroristické skupiny, nebylo by toto jednání posuzováno jako trestný čin financování terorismu, ale jako trestný čin účasti na teroristické skupině.⁸⁰ Ustanovení dle §312d se tedy vztahuje na osoby, které nejsou členy teroristické skupiny, jejíž činnost mají svou finanční či materiální pomocí podporovat.

4.5.6. Podpora a propagace terorismu

Trestný čin podpory a propagace terorismu je ve vztahu k teroristickým aktivitám na území České republiky jeden z nejaktuálnějších a jeho právní úprava, zejména stanovení výše trestní sazby, se projevuje jako problematická. Trestného činu podpory a propagace terorismu se dopustí „ten, kdo veřejně podněcuje ke spáchání teroristického trestného činu, nebo kdo veřejně schvaluje spáchaný teroristický trestný čin nebo pro něj veřejně vychvaluje jeho pachatele.“⁸¹

V dalším odstavci je upravena kvalifikovaná skutková podstata tohoto trestného činu. Přísněji tak bude potrestán ten, kdo ke spáchání teroristického trestného činu zjedná jiného, kdo jinému poskytne základní informace či výcvik pro

⁷⁹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 455/2016, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony, str. 25-27. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=886&CT1=0>

⁸⁰ BUDAYOVÁ, Lucie, *Trestný čin financování terorismu*. In: JELÍNEK J. a kolektiv, *Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 161

⁸¹ §312e odst. 1 zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník

spáchání takového činu, kdo za spáchání teroristického trestného činu poskytne nebo slíbí jinému odměnu nebo odškodnění.⁸²

Stejně bude potrestán i ten, kdo cestuje do jiného státu nebo do České republiky za účelem spáchání teroristického trestného činu, trestného činu účasti na teroristické skupině, vyhrožování teroristickým trestným činem nebo kdo takové cestování organizuje, jiného k němu navádí, případně takové cestování umožní nebo usnadní. V tomto případě jde zejména o problematiku tzv. zahraničních bojovníků.⁸³

Rozpory vyvolává především čtvrtý odstavec §312e trestního zákoníku, jenž stanovuje „*trest odnětí svobody ve výši pěti až patnácti let v případě, že pachatel spáchá trestný čin podpory a propagace terorismu dle odst.1 nebo 2 písm. b) nebo d) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.*“⁸⁴ Možnost uložení trestu odnětí svobody ve výši pěti až patnácti let za schvalování teroristického trestného činu se v určitých případech jeví jako nepřiměřená, například ve srovnání s trestní sazbou odnětí svobody ve výši tří až dvanácti let, kterou lze uložit tomu, kdo odcestuje do jiného státu za účelem spáchání teroristického trestného činu nebo takové vycestování organizuje.

Přestože se domnívám, že hrozba vysoké trestní sazby je u teroristických trestných činů vzhledem k jejich míře společenské škodlivosti správná, mělo by dojít k takové úpravě, aby jednotlivé tresty odpovídaly hrozbě a závažnosti daného trestného činu, tedy aby nedocházelo k jejich disproportionality, kterou v tomto případě můžeme spatřovat.

4.5.7. Vyhrožování teroristickým trestným činem

Na základě tohoto ustanovení bude „*odnětím svobody na tři léta až dvanáct let potrestán ten, kdo vyhrožuje spácháním teroristického trestného činu.*“⁸⁵ Dle kvalifikované skutkové podstaty zakotvené v §312f odst. 2 trestního zákoníku se bude čin posuzovat, spáchá-li pachatel tento čin „*jako člen organizované skupiny, dále spáchá-li tento čin tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, se zbraní, nebo za stavu*

⁸² §312e odst. 2 zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸³ §312e odst. 3 zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸⁴ §312e odst. 4 zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸⁵ §312f odst. 1 zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník

ohrožení státu nebo válečného stavu.“⁸⁶ Pachatel je za vyhrožování teroristickým trestným činem trestně odpovědný i v případě, že toto vyhrožování směřuje pouze vůči jedné osobě. Účelem trestního postihu takového jednání je snaha zamezit vyvolávání a šíření paniky ve společnosti. Objektem tohoto trestného činu je ochrana společnosti i jednotlivců před vyvoláváním strachu z terorismu.⁸⁷

4.6. Zahraniční terorističtí bojovníci – trestněprávní úprava

Za zahraniční teroristické bojovníky jsou označovány osoby, které odcestují do jiného státu, než je stát jejich státní příslušnosti nebo stát, v němž mají své bydliště, za účelem spáchání, plánování či přípravy teroristických trestných činů, účasti na takových trestných činech nebo poskytování či absolvování teroristického výcviku, a to rovněž v souvislosti s ozbrojeným konfliktem.⁸⁸ Pro právní postih zahraničních bojovníků v České republice je fundamentální zásada personality. Na základě této zásady se „podle právního řádu České republiky posuzuje i trestnost činu, který v cizině spáchal občan České republiky nebo osoba bez státní příslušnosti, která má na jejím území povolen trvalý pobyt.“⁸⁹

Dále pak problematika vycestování zahraničních teroristických bojovníků spadá pod skutkovou podstatu trestného činu podpory a propagace terorismu dle §312e odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Podle tohoto ustanovení bude potrestán „ten, kdo cestuje do jiného státu nebo do České republiky za účelem spáchání teroristického trestného činu, trestného činu účasti na teroristické skupině, vyhrožování teroristickým činem nebo trestného činu uvedeného v §312e odst. 2 písm. b) nebo c) trestního zákoníku.“⁹⁰

V případě, že taková osoba spáchá teroristický útok, bude trestně odpovědná za spáchání trestného činu teroristického útoku dle §311 TZ, jelikož ve spojení s §313 TZ je ochrana před takovým jednáním poskytována i cizímu státu. Tato nadstátní ochrana je vyjádřením oprávněné obecné obavy z teroristických trestných činů a současně odráží potřebu mezinárodní spolupráce k jejich účinnému stíhání.⁹¹

⁸⁶ §312f zákona odst. 2 č.40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸⁷ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 2460

⁸⁸ PAULUSSEN, Christophe and PITCHER, Kate. *Prosecuting (Potential) Foreign terrorist fighters: Legislative and Practical Challenges*, ICCT Research paper. January 2018, s. 5

⁸⁹ § 6 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁹⁰ §312e odst. 3 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁹¹ MAREŠ, Miroslav; VÝBORNÝ Štěpán. *Foreign fighters z pohledu českého trestního práva*. The science for population protection 2/2015, s. 3

Česká právní úprava odpovídá požadavkům vycházejícím z rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2178, o hrozbách pro mezinárodní mír a bezpečnost v důsledku teroristických činů. V této rezoluci je kladen důraz zejména na preventivní prvek, prioritou je tedy aktivitám zahraničním bojovníků v první řadě zabránit a kriminalizovat nejen přímé vycestování za účelem teroristické činnosti, ale i pokus o něj. Dále je nutné postihovat i jeho případné financování, organizování nebo usnadnění. Financování vycestování zahraničních teroristických bojovníků je dle trestního zákoníku podřazeno pod skutkovou podstatu trestného činu financování terorismu. Na organizaci, návod, umožnění či usnadnění takového vycestování se vztahuje ustanovení §312e odst. 3 písm. b) trestního zákoníku.⁹²

Vedle vycestování zahraničních bojovníků do zahraničí je nutné věnovat se i problematice jejich návratu, neboť takové případy znamenají další potenciální hrozbu pro zemi, do které se zradikalizovaná osoba vrací. Tato hrozba nemusí spočívat výhradně v možnosti provedení teroristického útoku, ale také v radikalizaci dalších osob. Otázce navrátilců se věnuje rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2396, která vyjadřuje požadavek vyšetřovat podezřelé osoby, o nichž panuje důvodné podezření, že jsou teroristy, včetně podezřelých zahraničních teroristických bojovníků a jejich rodinných příslušníků, kteří je doprovázejí, a vstupují do členských států.⁹³

4.7. Srovnání právní úpravy terorismu v České republice a v USA

Porovnání právní úpravy těchto dvou států jsem si vybrala nejen z důvodu, že jde o komparaci právních úprav terorismu ve dvou odlišných právních kulturách, kontinentální a angloamerické, ale také z důvodu, že právě teroristický útok spáchaný 11. září 2001 ve Spojených státech amerických se zapsal do dějin jako nejvýznamnější mezník novodobého terorismu, který po celém světě vedl k úpravám trestních předpisů a zvýšenému důrazu na prevenci terorismu.

Protiteroristická právní úprava v USA se v porovnání s Českou republikou vyznačuje vyššími a pro pachatele citelnějšími tresty. Nejvýraznějším rozdílem oproti právní úpravě v ČR je možnost uložení trestu smrti.⁹⁴ Dalším rozdílem je

⁹² BÍLKOVÁ, Veronika. *Zahraniční terorističtí bojovníci a česká právní úprava*. Trestněprávní revue 2/2012, s. 40

⁹³ Čl. 29 rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2396

⁹⁴ United States Code, 2006 Edition, Supplement 5, Title 18, Part I, chapter 113B, Sec. 2332b - Acts of terrorism transcending national boundaries

rozdělení terorismu v U.S. Code na domácí a mezinárodní. Za domácí terorismus je považován teroristický čin provedený v územní jurisdikci Spojených států amerických. Mezinárodní terorismus se naopak odehrává mimo územní jurisdikci USA nebo překračuje státní hranice USA.⁹⁵

Za zásadní zlom v boji proti terorismu na území USA je považováno přijetí USA Patriot Act, který slouží ke sjednocování a posilování Spojených států amerických poskytováním vhodných prostředků potřebných k odhalování a zamezování terorismu. Tento zákon, přijatý v reakci na teroristické útoky z 11. září 2001, výrazně rozšířil pravomoci bezpečnostních složek a vedl ke zpřísnění trestů za páchaní a podporu teroristických trestných činů. Patriot Act nově opravňoval neomezeně sledovat mezinárodní e-mailovou komunikaci a odposlouchávat mezinárodní hovory amerických občanů, případně umožňoval vládě provádět sledování hovorů či e-mailů, aniž by informovala soud o jménu cíle nebo aniž by specifikovala, jaké telefonní linky a e-maily budou sledovány nebo proč sledování provádí.⁹⁶ V české právní úpravě je naopak využití těchto prostředků možné pouze za předpokladu, že nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo by jeho dosažení podstatně ztíženo. Dále není možné provádět takové sledování neomezeně, ale jen během přesně vymezené doby.⁹⁷

Protiteroristická legislativa je celkově v USA rozsáhlejší a podrobnější. Pro účely boje proti terorismu je možné využívat širokou škálou pravomocí, které mohou zasahovat do základních lidských práv a svobod, což je také terčem časté kritiky. Výkonná moc má ve Spojených státech možnost např. rozhodnout o zadržení osoby podezřelé z účasti na teroristické činnosti na neomezeně dlouhou dobu. Přestože později Nejvyšší soud spojených států amerických přiznal zadrženým osobám právo na přezkum takového rozhodnutí, stále jde o institut, který se výrazně liší od protiteroristické právní úpravy v České republice a je velmi vzdálený kontinentální právní kultuře.⁹⁸

V právní úpravě terorismu v USA pozoruji v porovnání s českou právní úpravou větší důraz na represivní složku. Samotné přijetí Patriot Act bylo od počátku kontroverzním tématem, kritizován je zejména pro ohrožování lidských

⁹⁵ 18 United States Code § 2331 - Definitions

⁹⁶ Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism (USA PATRIOT) Act of 2001
Dostupné z: <https://www.congress.gov/107/plaws/publ56/PLAW-107publ56.pdf>

⁹⁷ §158b a §158d zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁹⁸ PROVAZNÍK, Jan. *Terorismus jako materiální pramen trestního práva procesního*. Trestněprávní revue 7-8/2017

práv a svobod, přičemž v důsledku může narušovat samotné demokratické řízení, které se snaží chránit. Obě právní úpravy však mají své pozitivní stránky a nelze konstatovat, že jeden přístup je správný a druhý špatný.

5. Kriminologické aspekty terorismu

Je nezbytné si uvědomit, že pro efektivní předcházení a odhalování terorismu je kromě trestněprávního vymezení nutné objasnění terorismu i z pohledu kriminologie. Cílem této kapitoly je přiblížit pojem radikalizace, charakterizovat profil pachatelů teroristických útoků, vymezit rozdíly mezi teroristy operujícími samostatně a těmi, kteří jsou součástí teroristické skupiny. Dále bude přiblížena problematika zahraničních teroristických bojovníků a popsána role žen v terorismu.

5.1. Proces radikalizace

Pojem radikalizace je chápán jako proces, během něhož jednotlivci přijímají vyhraněné názory a postoje směřující k akceptaci, legitimizaci, podpoře a realizaci násilí na základě vyznávané ideologické či náboženské doktríny nebo přesvědčení.⁹⁹ Průběh tohoto procesu může být relativně rychlý, ale také může jít o dlouhodobé časové období, v závislosti na daném jedinci a na vnějších faktorech, které celý proces ovlivňují. Jedním z nejvýznamnějších prvků, které mohou dobu radikalizace ovlivnit, je sociální prostředí jedince.

Základem procesu radikalizace je ideologie, která slouží jako nástroj legitimizace násilí. Každá ideologie obsahuje obvykle tři složky, kterými jsou pocit křivdy či nespravedlnosti vůči určité skupině osob, následné určení viníka, který má být za zdrojem bezpráví, a posledním bodem je morálně ospravedlnitelná metoda odstranění tohoto viníka.¹⁰⁰

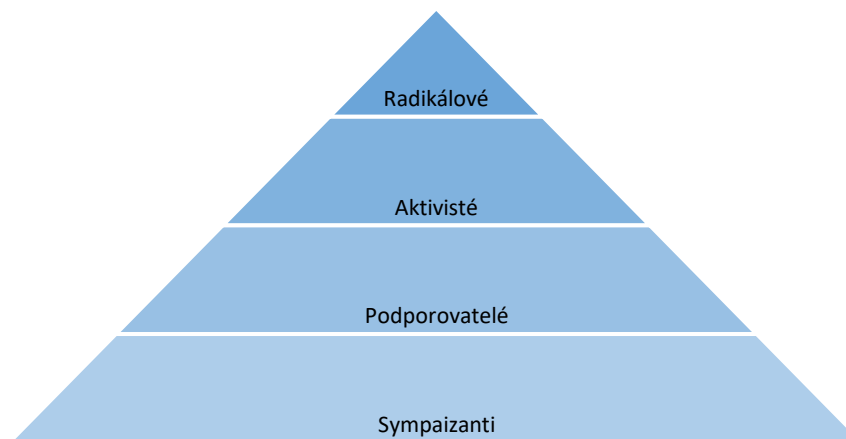
Jelikož samotná radikalizace probíhá postupně, nemusí každý jedinec dospět do všech jednotlivých stádií. Tuto skutečnost lze vyjádřit pomocí pyramidového schématu od autorů C.R. McCauleyho a S. Moskalenko.¹⁰¹

⁹⁹ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 35

¹⁰⁰ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 40

¹⁰¹ MCCAULEY, Clark; MOSKALENKO, Sophia. *Understanding political radicalization: The two-pyramids model*. *American Psychologist*, 2017. 72(3), 205–216. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/amp0000062>

Obrázek 1 - Pyramidové schéma procesu radikalizace

Zdroj: vlastní zpracování na základě schématu od C.R. McCauleyho a S. Moskalenko

Tento model znázorňuje čtyři skupiny osob, které jsou od sebe odlišeny mírou svého přesvědčení, oddaností a zapojením se do teroristických aktivit. Z pohledu této pyramidy od sebe stupeň radikalizace zřetelně odlišuje aktivní teroristy od širší základny sympatizantů. Počet členů s každou vyšší úrovní klesá, zatímco stupeň angažovanosti se zvyšuje. Sympatizanti souhlasí s ideologií dané skupiny, ale neuchylují se k použití násilí. Podporovatelé oproti nim již násilí ospravedlňují, ale sami se nepodílejí na jeho páchání. Aktivisté rovněž ospravedlňují používání násilných aktů, přispívají k podpoře stabilního zázemí skupiny a případně rekrutují další stoupence. Radikálové, stojící na samém vrcholu pyramidy, projevují své přesvědčení a nenávistné postoje pácháním násilností na civilním obyvatelstvu a případnou teroristickou činností.

Radikalizovat se může kdokoli, bez ohledu na věkovou skupinu. Obzvláště náchylné jsou k radikalizaci děti a mladé osoby, jelikož jsou snadněji ovlivnitelní. Lidé se mohou radikalizovat prostřednictvím rodinných příslušníků, přátel, přímým kontaktem s extremistickými skupinami nebo prostřednictvím internetu. V současné době jsou pro radikalizační proces hojně využívány sociální sítě, jejichž prostřednictvím dochází k prvnímu kontaktu a následné komunikaci. Dalším častým prostorem pro radikalizaci osob jsou věznice. Mezi příčiny radikalizace ve věznicích patří převážně sociální vyloučení, které je zde umocňováno samotným prostředím. Teroristické organizace se tak často na věznice přímo zaměřují, čemuž nasvědčuje například tréninkový manuál Al-Káidy nalezený v Anglii při jedné z

domovních prohlídek v roce 2000.¹⁰² Radikalizační proces ve věznicích souvisí se zvyšujícím se počtem osob, které jsou odsouzeny za teroristické aktivity.

5.2. Osoba pachatele teroristického útoku

Přestože mezi pachateli teroristických útoků existuje řada rozdílů a neexistuje žádný typický profil teroristy, lze vyzorovat určité společné znaky, které se mezi útočníky často vyskytují.¹⁰³ Profilace potenciálního pachatele terorismu je složitá z toho důvodu, že útočníci pocházejí z různých společenských vrstev, odlišného sociálního a kulturního zázemí, vyznávají různá náboženství, liší se dosaženou úrovní vzdělání atd. Neplatí ani domněnka, že se vždy jedná o duševně nemocné jedince.

Přes veškeré komplikace, které snaha vymežit obecný profil pachatelů terorismu přináší, někteří autoři charakterizovali alespoň rysy, které se u teroristů hojně vyskytují. Pro tento účel lze použít model M. Janíčka, který vymezuje charakteristické znaky teroristů takto:

- 1) Jde o jedince ve věku do třiceti let
- 2) Jde o aktivní osoby
- 3) Zástupci střední a vyšší společenské vrstvy
- 4) Mají vysokoškolské vzdělání, často v oblasti práva, medicíny, pedagogiky či inženýrství
- 5) Nevěnují se pouze teroristické činnosti, ale vedou dále i svůj běžný život
- 6) Jde spíše o introvertní a samotářské osoby
- 7) Jsou přesvědčeni o své morální nadřazenosti
- 8) Chtějí, aby jim jejich oběti projevovaly úctu a je jim lhostejné jejich utrpení
- 9) Záleží jim na pocitu přijetí od ostatních členů teroristické skupiny
- 10) Jsou ochotni položit i svůj život
- 11) Násilnosti páchané na obětech jsou dle jejich přesvědčení ospravedlnitelné
- 12) Usilují o získání co největší mediální publicity¹⁰⁴

¹⁰²VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 98

¹⁰³FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismu: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, str. 50

¹⁰⁴JANÍČEK, M., *Pyrotechnická ochrana před terorismem*. Educa Consulting, Vyškov, 2002, s. 19, citováno z: MĚCHOVÁ S., *Nové výzvy terorismu. Sociálně psychologická studie*. Disertační práce, Katedra psychologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, s. 60-61

Z mého pohledu se jedná o výstižnou charakteristiku a s většinou znaků souhlasím, pouze k některým bych ráda připojila stručné poznámky. V první řadě půjde o znak vysokoškolského vzdělání, jelikož vzdělání pachatelů terorismu je velmi rozličné a nelze říci, že většina pachatelů dosáhla vysokoškolského titulu. Vyšší vzdělání je typické spíše u vedení teroristické skupiny, oproti tomu pasivní sympatizanti disponují nižší úrovní dosaženého vzdělání. Další doplnění se váže k bodu, který označuje pachatele terorismu jako samotářské a introvertní osoby, což je bezesporu převažující typ osobnosti útočníků, ale ne ve všech případech. Pro rekrutování dalších členů jsou naopak využívány extrovertní osoby, které dokážou cílové publikum oslovit a zaujmout. Celkově lze však říci, že jde o zdařilý a komplexní výčet nejtypičtějších znaků, které se u soudobých pachatelů terorismu vyskytují.

V následující části práce se zaměřím na pachatele terorismu z užší perspektivy. Za tímto účelem je nutné dále rozlišit několik skupin podle toho, jakou osobou je teroristický útok spáchán. Primárně půjde o dělení pachatelů na základě toho, zda spáchají útok jako členové určité teroristické organizace nebo jako jednotlivci. Specifickou skupinou jsou poté ženy a sebevražední útočníci.

5.2.1. Teroristické organizace

Teroristické organizace, jakožto společenství více osob, poskytují svým členům podporu, zázemí a zdroje, které jednotlivci využívat nemohou. Oproti jednotlivcům mají teroristické organizace tendenci déle přetrvávat a vyvíjet se v čase. Vzhledem ke kumulaci motivace jednotlivých členů a širšímu přístupu k veškerým prostředkům, mají útoky spáchané teroristickou organizací předpoklad být četnější a smrtelnější, než je tomu u jednotlivců, i když v praxi tomu tak však vždy nebývá.

Dle B. Hoffmana je schopnost teroristických skupin přitahovat pozornost podmíněna úspěchem jejich útoků, což může na skupinu vytvářet tlak k provádění takových útoků, které by jednotlivec pravděpodobně považoval za příliš riskantní. Zatímco jedinec čelí pouze svým osobním motivacím, zda útočit či neútočit, u teroristické organizace má výrazný vliv tlak skupiny a vzájemná inspirace členů.¹⁰⁵

¹⁰⁵ HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press, 2006. ISBN 9780231544894, s. 248-249

Vyšší počet členů v teroristické skupině přináší útočníkům řadu výhod, ale rovněž překážek. Zabití nebo zatčení některých členů nemusí znamenat konec dané skupiny, ale zpravidla může skupina pokračovat ve své činnosti dále, což u jednotlivců samozřejmě možné není. Kromě toho mají teroristické organizace rozsáhlejší finanční a materiální zdroje, z nichž mohou čerpat prostředky pro veškeré své aktivity. Díky vyššímu množství členů je pro ně snazší i organizace a následná realizace útoku. Na druhou stranu, čím více osob se na spáchání útoku podílí, tím větší je pravděpodobnost jejich odhalení.

Pro teroristickou organizaci je obzvláště důležitá její vnitřní struktura, která zajišťuje veškerý chod, jde však zároveň o její největší slabinu. Znalost organizační struktury konkrétní teroristické organizace umožňuje snadněji odhalit její aktivity již ve stádiu přípravy. Tuto strukturu teroristické organizace lze rozlišit v závislosti na tom, jaké mají jednotliví členové funkce a jak se angažují na činnosti organizace.

Pro tyto účely lze využít pyramidové schéma Jamese Fräsera a Iana Fultona, které je členěno na čtyři úrovně.¹⁰⁶

¹⁰⁶ FILIPEC, Ondřej. Fenomén terorismus: česká perspektiva. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, str. 92

Zdroj: vlastní zpracování na základě schéma J. Fräsera a I. Fultona

Na vrcholu pyramidy stojí tvrdé jádro, které řídí veškeré činnosti skupiny. Další úroveň je tvořena tzv. aktivními teroristy. Tito jednotlivci provádějí teroristické útoky a zajišťují výcvik ostatních. Třetí skupinu tvoří aktivní podporovatelé, tedy osoby, které se samy nedopouštějí násilných činů, ale aktivně pomáhají finančními prostředky, získáváním a sdělováním informací, poskytováním úkrytů, případně také poskytováním právních a zdravotních služeb. Poslední skupina je nejširší a skládá se z pasivních podporovatelů, kteří s organizací sympatizují a pomáhají rekrutovat nové členy. V této struktuře platí, že čím výše se daný jedinec nachází, tím je menší okruh osob, se kterými je v přímém kontaktu. Na nejvyšší členy má kontakt jen velmi malý počet osob, aby při případném zatčení níže postavené osoby nedošlo snadno k rozkrytí celé skupiny.¹⁰⁷ Jedinci na jednotlivých úrovních tvoří menší buňky, průměrně obsahující 3-5 členů, které mají na starost plnění konkrétního úkolu.

5.2.2. Jednotlivci

Osamělí útočníci, jinak také označováni jako osamělí vlci, jsou osoby, které se radikalizují sami, nejčastěji v online prostředí, a jednají bez přímé vazby na existující teroristické organizace, případně jsou na ně pouze vzdáleně napojeni. Jde ve většině případech o uzavřené a poměrně inteligentní jedince s dostatečnými technickými znalostmi, kteří jsou vysoce motivovaní ke spáchání teroristického

¹⁰⁷ FILIPEC, Ondřej. Fenomén terorismus: česká perspektiva. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, str. 92

útoku.¹⁰⁸ Motivace ke spáchání teroristického útoku je zásadní z toho důvodu, aby nedošlo k mylnému označení činu spáchaného v amoku jedince, bez žádného ideologického podtextu, za teroristický útok.¹⁰⁹

Útoků spáchaných osamělými vlky stále přibývá a jelikož tyto osoby jednají na vlastní pěst, je velmi obtížné identifikovat jejich cíle a záměry. Bez přímé vazby na konkrétní teroristickou skupinu není možné proniknout do žádné organizační struktury a zabránit tímto způsobem spáchání teroristického útoku. Nejen proto představují osamělí útočníci vážnou hrozbu pro bezpečnost široké veřejnosti.¹¹⁰

Profilace osamělých útočníků je stejně jako u ostatních pachatelů teroristických útoků složitá, nicméně zajímavou analýzu přineslo Mezinárodní centrum pro studium terorismu z Pennsylvania State University. Zkoumáno bylo celkem 119 teroristických útoků provedených mezi lety 1990-2001. Výsledná zjištění ukázala, že 97% útočníků byli muži ve věku mezi 15-69 lety, v 51% šlo o osoby, které byly sociálně izolované, dosažená míra jejich vzdělání se velmi lišila, 50% útočníků bylo svobodných a 40% nezaměstnaných, 41% osob bylo v minulosti odsouzeno za trestnou činnost. V 82% případech mělo okolí útočníků povědomí o jejich rozhořčení či pocitech křivdy a 79% z nich si bylo vědomo, že útočníci podporovali určitou extremistickou ideologii.¹¹¹

Lze tedy shrnout, že osamělí vlci bývají samotáři a nezřídka jde i sociálně izolované jednotlivce, které za sebou mohou mít kriminální minulost. Ve většině případů jde o osoby, které určitým způsobem signalizují své záměry či extremistické postoje svému okolí. V současné době přitom nemusí jít pouze o projevy učiněné mezi přáteli či rodinnými příslušníky, ale je nutné sledovat i případné teroristické záměry činěné na internetu. Oproti pachatelům operujícím jako součást teroristické skupiny byla u samostatných útočníků zjištěna poměrně vysoká míra nezaměstnanosti a větší počet svobodně žijících osob. Ze studie osamělých útočníků na území Spojených států amerických a Evropy dále vyšlo

108 VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 74

109 ŠELLENG, D., *Útoky tzv. osamělých vlků – pachatelé, jejich odhalování a modus operandi*. In: JELÍNEK J. a kolektiv, *Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4, s. 128

110 ZEMAN, Tomáš, BŘEŇ Jan, URBAN Rudolf. *Profile of a lone wolf terrorist: a crisis management perspective*. Journal of Security and Sustainability Issues. Brno. 2018

111 GILL P, HORGAN J, DECKERT P., *Bombing alone: tracing the motivations and antecedent behaviors of lone- actor terrorists*. J Forensic Sci. 2014;59(2) [online] [cit. 2. 11. 2021] Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1556-4029.12312>

najevo, že pokud osamělí vlci práci mají, často neodpovídá stupni jejich dosaženého vzdělání, které bývá na relativně vysoké úrovni.¹¹²

R. Pantucci provedl analýzu osamělých útočníků, dle které je rozdělil do čtyř rozdílných skupin s následujícím označením: samotář, osamělý vlk, skupina osamělých vlků a osamělí útočníci.¹¹³

1) Samotář – je definován jako jedinec, který se pokouší spáchat teroristický útok pod rouškou radikální ideologie určité skupiny, nemá ovšem žádné spojení či aktivní kontakty na členy této skupiny, kromě pasivní komunikace na internetu nebo od společnosti jako celku. V těchto případech je složité zjistit, nakolik je samotář skutečně pohlcen ideologií a nakolik ji pouze využívá jako krytí pro své násilné činy.

2) Osamělý vlk – osamělý vlk je v tomto smyslu jedinec, který sice zdánlivě provádí útok sám, bez jakéhokoliv vnějšího podnětu, ale ve skutečnosti u něj lze pozorovat určitou míru kontaktu se členy teroristické organizace prostřednictvím internetu. Takové spojení se může jevit jako určitý druh řídicí a kontrolní struktury, nicméně samotný teroristický útok provede osamělý vlk sám, bez vazby na danou teroristickou organizaci.

3) Skupina osamělých vlků – princip skupiny osamělých vlků je v zásadě stejný jako u osamělých vlků, s tím rozdílem, že se nejedná o jednu osobu, ale o skupinu jedinců se společnou ideologickou motivací. Od teroristické skupiny je rozděluje, že se zradikalizovali sami a neučinili poslední krok k navázání kontaktu s aktivními teroristy.

4) Osamělí útočníci – jedná se o osoby, které operují samy, ale vykazují zřetelné vazby na jádro teroristické skupiny. Na rozdíl od skupiny osamělých vlků udržují tito jedinci kontakt s aktivními teroristy a jsou zařazeni do organizační struktury teroristické organizace. Zařazení této skupiny mezi osamělé vlky je diskutabilní, neboť od běžných členů teroristické organizace se odlišují pouze samostatností při provádění závěrečné fáze, tedy teroristického útoku.

¹¹² ZEMAN, Tomáš, BŘEŇ Jan, URBAN Rudolf. *Profile od a lone wolf terrorist: a crisis management perspective*. Journal of Security and Sustainability Issues. Brno. 2018

¹¹³ PANTUCI, Raffaello. *A Typology of Lone Wolves: Preliminary Analysis of Lone Islamist Terrorists*. London: The International Centre For The Study Of Radicalisation And Political Violence. 2011. s. 14-30. [online] [cit. 6. 11. 2021] Dostupné z: https://icsr.info/wp-content/uploads/2011/04/1302002992ICSRPaper_ATypologyofLoneWolves_Pantucci.pdf

5.3. Zahraniční terorističtí bojovníci

Zatímco v předchozí kapitole byla rozvedena právní úprava, nyní se zaměřím na zahraniční teroristické bojovníky z kriminologického hlediska. Na území Evropy se v posledních letech problematika zahraničních bojovníků většinou vztahuje na osoby, které se rozhodly připojit k Islámskému státu a na ty, kteří odešli na území Ukrajiny, aby se přidali k bojům jako proruští separatisté na východě země.

Blíže rozvést jsem se rozhodla zahraniční teroristické bojovníky směřující z evropských zemí na území ovládané ISIS. Tato teroristická organizace využila rozsáhlou a přesvědčivou propagandu, která vedla k nebyvale velkému přílivu dobrovolníků, jejich úmyslem bylo připojení se k Islámskému státu a životu v chalífátu. Dle údajů OSN odcestovalo v roce 2015 do Iráku a Sýrie přibližně 40 000 jednotlivců ze 120 zemí světa za účelem účasti na bojích, které zde probíhaly.¹¹⁴

Pokud bychom se měli zaměřit na charakteristiku profilu zahraničních bojovníků, bude různorodý. Nejčastěji půjde o osoby muslimského vyznání, různého etnického původu a ty, kteří k islámu konvertovali. Ačkoliv většina zaznamenaných zahraničních bojovníků jsou muži, v průměru 17% z celkového počtu jedinců mířících do konfliktních oblastí tvořily ženy.¹¹⁵ Přestože velké procento těchto osob pochází ze sociálně znevýhodněného prostředí, existuje mnoho dalších, kteří pocházejí z majetnějších rodin a disponují kvalitním vzděláním. Hlavním důvodem vycestování bývá náboženství a určitá ideologie, častým faktorem, zmiňovaným zahraničními teroristickými bojovníky, je také pocit vyloučení a nedostatečné sounáležitosti s místními komunitami.¹¹⁶

V České republice byl v kontextu vycestování českých občanů do zahraničí zviditelněn případ J. Silovského, který byl v roce 2016 zadržen při snaze odcestovat do Sýrie a připojit se tam k bojům na straně Islámského státu. Na území Turecka byl však zadržen, převezen zpět do České republiky, a zde následně odsouzen pro

¹¹⁴ United Nations Office of drugs and crime. *Foreign terrorist fighters*. [online] [cit. 12. 1. 2022] Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/terrorism/expertise/foreign-terrorist-fighters.html>

¹¹⁵ EUROJUST. *Cumulative prosecution of foreign terrorist fighters for core international crimes and terrorism-related offences*. The Hague, [online] 2020 [cit. 12. 1. 2022] Dostupné z: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Partners/Genocide/2020-05_Report-on-cumulative-prosecution-of-FTFs_EN.PDF

¹¹⁶ United Nations Office of drugs and crime. *Foreign Terrorist Fighters*. Manual for Judicial Training Institutes South-Eastern Europe. Vienna. [online] 2019 [cit. 12. 1. 2022] Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/terrorism/Foreign_Terrorist_Fighters_Handbook/EN_Foreign_Terrorist_Fighters_Ebook.pdf

pokus podpory a propagaci terorismu podle §312 odst. 3 písm. a) trestního zákoníku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let.¹¹⁷

5.4. Role žen v terorismu

Ačkoli zapojení žen a dětí do páchání teroristických útoků není tak časté jako u mužů, nelze tuto skutečnost přehlížet, jelikož jde u této skupiny spatřovat určitá specifika a nové hrozby. Účast žen v teroristických organizacích není pouze novodobý jev, ale nepochybně se ženy v minulosti nepodílely na terorismu v takové intenzitě, jako v posledních letech. Například ve druhé polovině 20. století byla jednou z vůdčích osobností teroristické skupiny Frakce Rudé Armády levicová aktivistka Ulrike Marie Meinhofová. Často bývají s ženským terorismem spojovány čečenské Černé vdovy, které se podílely na útocích v divadle Dubrovka a v Belsanu. V Čečensku tak dokonce v rozmezí let 2002-2004 spáchaly ženy více útoků než muži. Dnes jsou ženy s terorismem spojovány zejména v případech, kdy odjíždějí ze svých domovských států, aby se připojily k Islámskému státu.¹¹⁸

U radikalizace žen existuje oproti mužům několik klíčových rozdílů. Prvním z nich je ten, že ženy se častěji připojují k teroristickým organizacím za předpokladu existence určité osobní vazby. Druhým rozdílem je, že ženy se méně radikalizují samostatně a jako osamělí vlci operují výjimečně. Obecně tedy platí, že faktory, které vedly ženy ke vstupu do teroristické skupiny, byly méně ideologické a více emocionální, jako například pocit přijetí a rozvoj osobních vazeb.

Tomuto bývá přizpůsobena i teroristická propaganda, např. oficiální propaganda ISIS, jenž je cílena na ženy, má růžové nebo fialové pozadí a obsahuje obrázky západů slunce a krajiny. To však neznamená, že ženy nebývají zapojované do vojenských operací, případně i do sebevražedných útoků. Samy často vyhledávají násilí, aby se například vyrovnaly svým mužským protějškům či byly vzorem pro své potomky, na jejichž výchovu mají právě ženy největší vliv. Jejich motivací bývá i touha patřit k něčemu vyššímu, snaha o podpoření své radikálně smýšlející rodiny či vidina vytvoření utopického Islámského státu.¹¹⁹ Ženy se poté dále zaměřují na rekrutování dalších žen, a to zejména v online prostředí.

¹¹⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. května 2017, sp.zn. 10 To 38/2017

¹¹⁸ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 79

¹¹⁹ EU. *Radicalization and Violent Extremism - Focus on Women: How women become radicalised and how to empower them to prevent radicalization*.

5.5. Oběti terorismu

Při zabývání se terorismem bývá často v první řadě řešena osoba pachatele, jeho motivace, způsob spáchání útoku a vzniklé škody, přičemž samotné oběti v takové situaci mohou být stavěny do ústraní. Teroristické činy jsou však natolik devastující a společensky škodlivé, že zanechávají ve svých obětech, pokud takový útok přežijí, nepředstavitelné následky. Obětí teroristického útoku se může stát každý, kdo se v nesprávný čas vyskytne na nesprávném místě. Mezi pachateli terorismu a oběťmi tedy nebývá žádný předchozí vztah, který by mohl mít vliv na proces viktimizace. V současné éře globálního terorismu jsou oběťmi terorismu zpravidla osoby z řad civilního obyvatelstva, nezřídka se stávají oběťmi i děti. Následky způsobené obětím teroristických útoků jsou posilovány pocitem nespravedlnosti způsobené nahodilostí a nepředvídatelností samotného útoku, jelikož sami nemohou danou situaci nijak ovlivnit.

Psychologické dopady terorismu můžeme pozorovat nejen u přeživších teroristických útoků, nebo u rodin a známých obětí, ale v rámci celé společnosti. Jde zejména o pocity úzkosti, stresu a posttraumatickou stresovou poruchu (PTSP), které postihují nejen přímo svědky samotného teroristického útoku, ale také osoby, jenž se o útocích dozvídají skrze média. Symptomy PTSP se po útocích z 11. září 2001 objevily u zkoumaného vzorku osob v 18%, oproti tomu před útoky šlo pouze o 8%, po vlakových útocích v Madridu z roku 2004 šlo celkem o 20% výskyt.¹²⁰

Globální protiteroristická strategie OSN se přímo zabývá problematikou obětí teroristických činů. Jsou v ní uvedena opatření směřující k eliminaci faktorů, které podporují šíření terorismu, včetně opatření proti dehumanizaci obětí terorismu ve všech formách a projevech. Strategie rovněž podporuje vytvoření vnitrostátních systémů pomoci, které by usnadňovaly obětem a jejich rodinám normalizaci jejich života. Jde například o lékařskou a psychologickou pomoc nebo právní poradenství.¹²¹ Podpora obětí a uspokojení jejich potřeb byla také jedním z klíčových bodů Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/541 o boji proti terorismu. Směrnice stanovuje mimo jiné povinnost členskými státy zaručit obětem terorismu přístup k informacím o svých právech, ke službám podpory a programům odškodnění.

Study for FEMM Committee. [online] 2017 [cit. 4. 2.2022] Dostupné zde: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596838/IPOL_STU\(2017\)596838_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596838/IPOL_STU(2017)596838_EN.pdf)

¹²⁰ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7, str. 111

¹²¹ United Nations Office on Drugs and Crime. *Victims of Terrorism*. [online] [cit. 4.3.2022] Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/terrorism/expertise/victims-of-terrorism.html>

5.6. Základní formy teroristických útoků

Teroristické útoky a jiné projevy terorismu mohou pachatelé provádět mnoha způsoby s využitím nepřehledného množství zbraní a prostředků. Rozlišovat lze terorismus do tří základních podob, kterými jsou demonstrativní terorismus, destruktivní terorismus a sebevražedný terorismus. Blíže jsem se rozhodla rozvést a vymežit terorismus sebevražedný, neboť jde o nejagresivnější formu provedení teroristického útoku, která se zároveň od 21. dostala do popředí a je velmi často teroristy využívána.¹²²

5.6.1. Demonstrativní terorismus

Demonstrativní terorismus je nejméně závažnou formou, neboť cílem teroristů není usmrtit co nejvíce lidí, nýbrž snaha o politické soupeření či upozornění na určité problémy ve společnosti. Namísto útoků se smrtelnými následky se tito teroristé zaměřují spíše na únosy letadel, braní rukojmí nebo exploze, před kterými dopředu varují, případně o nich s předstihem učiní ohlášení. Cílem je získat mediální a veřejnou publicitu za co nejnižšího použití násilí.¹²³ V současnosti se s tímto druhem terorismu nesetkáváme příliš často, jelikož převažují zákeřnější druhy terorismu.

5.6.2. Destruktivní terorismus

V porovnání s demonstrativním terorismem jde o agresivnější formu terorismu, jejímž nejvýraznějším rozdílem je použití násilí s úmyslem usmrtit konkrétní osoby. Oběti jsou vybírány záměrně a opět je cílem dosažení pachateli požadované změny či poukázání na určitý problém nebo nespravedlnost, která jim byla v jejich očích způsobena.¹²⁴ Z novodobých útoků měl podobu destruktivního terorismu například teroristický útok na redakci časopisu Charlie Hebdo v Paříži.

¹²² EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1790-9. s. 155-156

¹²³ EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1790-9. s. 155-156

¹²⁴ EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1790-9. s. 155-156

5.6.3. Sebevražedný terorismus

Krátce a výstižně lze sebevražedné teroristy charakterizovat tak, že jimi spáchaný teroristický útok je prováděný s úmyslem zabít sebe i svůj cíl. Nezbytným prvkem pro úspěch operace je tedy smrt samotného pachatele. Oběti zpravidla nejsou vybírány záměrně, ale jde o náhodné osoby. Mezi další typické znaky patří, že jde o levný způsob útoku, jehož cílem je způsobit vysoké letální ztráty. Provedení sebevražedného útoku je relativně jednoduché. Sebevražedný útočník má na těle připevněnou výbušninu, přičemž většina bomb používaných k těmto účelům je vyrobeno po domácku, především z částí, které se dají levně získat a sestavit. I přes jednoduchost zbraní má sebevražedný útok dalekosáhlé následky, jelikož pachatel sám může rozhodnout o přesném načasování útoku a vcelku snadno se přesunout na jakékoliv místo bez povšimnutí.

Sebevražedné útoky mají klíčový význam zpravidla pro teroristické organizace, kterým umožní předat určité poselství, k němuž se mohou následně přihlásit a současně smrt jejího člena není pro samostatnou teroristickou organizaci překážkou v její další činnosti. Ačkoliv se může zdát, že sebevražedný útok je aktem jediné osoby, podílí se na něm obvykle více jedinců. Jedinci, kteří jsou ochotni obětovat během spáchání útoku svůj vlastní život tak reprezentují svou naprostou oddanost vůči skupině. Často je takový útok spojován s posmrtným uctíváním a chválou útočníka, což bývá jednou z motivací pachatelů, kteří se takový čin rozhodnou spáchat. Dalšími důvody bývá například tlak ostatních členů skupiny, příslib finančního zajištění rodiny, touha po pomstě, ideologické nebo náboženské přesvědčení a další. V některých případech mohou být pachatelé k tomuto aktu i donuceni, například pod pohrůzkou vyvraždění jejich rodiny.¹²⁵

6. Problematika radikalizace na sociálních sítích

Internetové prostředí se v posledních letech stalo hlavním zdrojem informací a spolu s tímto rozvojem došlo i k dramatickému zvýšení vlivu sociálních sítí. Sociální sítě mohou sloužit jako rychlý a nezastupitelný komunikační nástroj, ale bohužel mohou být využity také k dalším, méně pozitivním účelům. Sociální média mají oproti těm klasickým řadu zvláštností. Jsou dostupná všem lidem, kteří

¹²⁵ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN 978-80-86855-95-0. str. 155

mají přístup k internetu. Výjimkou může být potřeba prokázání určitého věku, což však není těžké obejít. Výrazným specifikem je především interaktivita mezi uživateli a hypertextualita, tedy propojování původního obsahu s dalšími informacemi prostřednictvím odkazů.¹²⁶ Díky rychlosti a dosahu sociálních sítí se v posledních letech staly prostředkem k šíření radikálních ideologií, vyvolávání paniky a strachu mezi širokou veřejností.

Dle desetiletého výzkumu, provedeného G. Weimannem na půdě University of Haifa, se v současné době přibližně 90% veškerých internetových aktivit teroristů uskutečňuje prostřednictvím sociálních médií. Teroristické organizace jsou s pomocí těchto nástrojů schopny rekrutovat své sympatizanty bez geografického omezení. Kromě nábory jsou však sociální sítě využívány teroristy pro získávání zpravodajských a politických informací, případně k výměně zkušeností.¹²⁷ Radikalizované osoby si prostřednictvím sociálních sítí předávají například rady a návody k výrobě výbušnin nebo zbraní. Problematika radikalizace na sociálních sítích se týká zejména osamělých útočníků, pro které mnohdy právě online prostředí znamená prvotní kontakt s extremistickými postoji a teroristickou propagandou. Na tyto osoby je cíleno záměrně, dle Europolu se v online prostředí ve zvýšené míře objevují například příspěvky, které motivují a podněcují osamělé vlky ke žhářským útokům.¹²⁸

Podle zprávy Europolu o teroristické situaci a trendech v EU z roku 2020 byly ke koordinaci, plánování útoků a přípravě kampaní v posledních několika letech využívány aplikace se šifrovaným zasíláním zpráv jako je WhatsApp nebo Telegram.¹²⁹ Online radikalizace byla označena jako rostoucí hrozba, která ještě více zesílila během pandemie koronaviru, kdy hrály sociální sítě pro extremistické skupiny zásadní roli.¹³⁰ K dalším sociálním sítím využívaných teroristy je Facebook a Twitter, na kterých provádí nábor např. Al-Káida, Hamás a Hizballáh.

¹²⁶ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. s. 248-249

¹²⁷ CBC News. *Terrorist groups recruiting through social media*. [online] 2012 [cit. 1.3.2022] Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/science/terrorist-groups-recruiting-through-social-media-1.1131053>

¹²⁸ Aktuálně.cz. *Sociální sítě musí do hodiny smazat teroristický obsah*. [online] 2021 [cit. 1.3.2022] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/evropsky-parlament/internet-je-nastrojem-teroristu-varuje-europol-v-eu-vznikaji-r~d7b01f42648811eb80e60cc47ab5f122/>

¹²⁹ Zpravodajství Evropský parlament. *Radikalizace v EU: Co vlastně znamená a jak jí předcházet?* [online] 2021 [cit. 1.3.2022] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20210121STO96105/radikalizace-v-eu-co-vlastne-znamen-a-jak-ji-predchazet>

¹³⁰ Zpravodajství Evropský parlament. *Terorismus v EU v číslech: počty útoků, obětí a zatčení v roce 2020*. [online] 2021. [cit. 2.3.2022]. Dostupné z:

Al-Káida byla jednou z prvních teroristických organizací, která začala využívat internetového prostředí k šíření své propagandy velmi intenzivním způsobem, přičemž nejčastěji právě skrze sociální média. Téměř všechny teroristické organizace mají své internetové stránky, ale celková míra jejich online aktivity je různá. Al-Káida a Islámský stát patří k těm nejaktivnějším teroristickým organizacím, které využívají internetové prostředí naplno. Sociální média jim slouží jako prostředek k náboru zahraničních bojovníků a v některých případech jsou tyto osoby následně poslány zpět do své domovské země, aby tam provedly teroristické útoky. Přímý fyzický kontakt s teroristickou skupinou však nutný není, někteří útočníci mohou spáchat útok ve svém domovském státě pouze v důsledku rozsáhlé propagandy a čistě virtuální komunikace s danou skupinou. Rostoucí význam sociálních médií pro teroristické organizace lze zdůvodnit jednoduchostí, s jakou překonávají hranice mezi domovem a novým zaslíbeným životem.¹³¹

Extremistické skupiny se prostřednictvím internetu a sociálních médií zaměřují zejména na mladé osoby. Mladí prokazatelně tráví na internetu více času, mohou tedy s větší pravděpodobností náhodně narazit na propagační materiály ISIS a být vystaveni vlivům této ideologie. Členství v určité skupině, pocit společného cíle a nové identity mohou být pro dospívající přitažlivé atributy, zejména pokud v osobním životě prožívají různé těžkosti a obtíže. Samotnou radikalizaci není snadné rozpoznat. Mezi signály, které mohou naznačovat, že se osoba radikalizuje, patří:

- Změna chování
- Změna okruhu přátel
- Izolování se od rodinného kruhu a přátel
- Náhlý neuctivý a pohrdavý postoj vůči ostatním
- Vyjadřování se jako podle předem připraveného scénáře
- Zvýšené projevy hněvu a zuřivosti
- Tajnůstkaření v souvislosti s používáním internetu
- Psaní nebo vytváření uměleckých děl propagujících násilná extremistická poselství
- Vyhledávání extremistických materiálů, stránek nebo skupin na internetu

<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20210628STO07262/terorismus-v-eu-pocty-utoku-obeti-a-zatceni-v-roce-2020>

¹³¹ National Institute of Justice. *The Role of Social Media in the Evolution of Al-Qaeda-Inspired terrorism*. [online] 2017. [cit. 2.3.2022] Dostupné z:

<https://nij.ojp.gov/topics/articles/role-social-media-evolution-al-qaeda-inspired-terrorism>

- Používání nenávistných nebo extremistických výrazů na sociálních médiích¹³²

Projevování těchto znaků navenek je u každého individuální. V některých případech se podobná charakteristika může vyskytnout i u osob, které se neradikalizují, naopak u některých jedinců nemusí být projeven žádný z výše uvedených znaků a nikdo z okolí o jeho záměrech nemusí mít žádné poněti.

Nabízí se však několik možností, jak čelit využívání sociálních médií teroristickými skupinami k náboru jednotlivců. V první řadě je nutné zaměřit se na vzdělávání společnosti a upozorňovat na existenci této hrozby. Dále je potřeba dbát na to, aby byla zajištěna možnost nahlašování a odstraňování teroristického obsahu na sociálních sítích, přičemž důraz by měl být kladen zejména na producenty teroristické propagandy a následně na její konzumenty.¹³³

6.1. Využití sociálních sítí teroristickou skupinou Islámský stát

Jak již bylo zmíněno, Islámský stát (ISIS) patří k teroristickým skupinám, jejichž pravidelná aktivita na sociálních sítích tvoří nedílnou součást celkové propagandy, čímž vytváří plynulý tok informací po celém internetu. Zatímco mnoho islámských ozbrojených skupin dříve uchovávalo veškeré materiály na heslem chráněných serverech, Islámský stát zvolil opačný přístup a povzbuzuje své sympatizanty, aby sdíleli a přeposílali propagační materiály pomocí svých osobních účtů na sociálních sítích. V důsledku takovýchto akcí se i malá teroristická organizace může stát globálním fenoménem.¹³⁴

K náboru nových členů využívá Islámský stát zejména sociální platformy jako Twitter, Facebook a YouTube. Za účelem vyvolání paniky ve společnosti publikuje IS obrázky a videa zachycující násilnosti. Na druhou stranu pro upoutání pozornosti potenciálních sympatizantů vytváří náborová videa vyobrazující teroristické bojovníky jako odhodlané osoby, které byly předurčeny k boji za svou

¹³² Devon Children and Families Partnership. *Radicalisation and extremism*. [online] [cit. 3.3.2022]. Dostupné z: <https://www.dcfp.org.uk/child-abuse/radicalisation-and-extremism/>

¹³³ National Institute of Justice. *The Role of Social Media in the Evolution of Al-Qaeda-Inspired terrorism*. [online] 2017. [cit. 3.3.2022]. Dostupné z: <https://nij.ojp.gov/topics/articles/role-social-media-evolution-al-qaeda-inspired-terrorism>

¹³⁴ YEUNG, Joanie. *A Critical Analysis on ISIS Propaganda and Social Media Strategies*. University of Salford. [online] 2015. [cit. 4.3.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/316146537_A_Critical_Analysis_on_ISIS_Propaganda_and_Social_Media_Strategies

víru a zaslíbený život.¹³⁵ Cílové publikum Islámského státu je globální a neomezuje se pouze na arabsky mluvící země. Zvyšující se přístup k internetu v Africe a na Blízkém Východě znamená, že ISIS má k dispozici novou skupinu osob, které by prostřednictvím sociálních sítí mohla rekrutovat, aby se připojili k jejímu úsilí o znovuzískání kontroly nad ztraceným územím.¹³⁶

Islámský stát se soustředí na zejména plynulost obsahu a na jeho rychlou schopnost sdílení. To znamená, že na rozdíl od dlouhých náborových videí Al-Káidy, jejichž stahování vyžadovalo velkou trpělivost a obtížně se dále šířily, příspěvky ISIS jsou mnohdy pouze jednořádkové tweety nebo krátká videa. Právě Twitter zajišťuje díky funkci hashtagů efektivitu tohoto způsobu propagandy. Islámský stát za své příspěvky umísťuje v danou dobu oblíbené hashtagy, aby se obsah dostal mezi široké spektrum osob, například během mistrovství světa ve fotbale v roce 2014 používal hashtag #Brazil_2014.¹³⁷

Dalším specifickým internetové propagandy ISIS je častá publikace příspěvků v angličtině, případně s anglickými titulky. Sympatizanti jsou ke sdílení obsahu anglicky v některých případech přímo vyzýváni, příkladem je nadace Al-Battar Media Foundation napojená na Islámský stát, která v rámci výhrůžné propagandy vůči USA rozeslala svým příznivcům pokyn se vzkazem, že tweetování v angličtině je preferováno.¹³⁸ U videí původně vytvořených v arabštině je běžné profesionální přidávání anglických titulků, což je prvek, který dříve neměl u oficiálně vydávaných videí jiných islamistických skupin obdoby. Islámský stát ve svých propagačních videích také poukazuje na etnickou rozmanitost svých příslušníků, čímž se snaží budovat představu o velkolepém islámském království, za jehož budoucnost mohou bojovat muslimové ze všech konců světa.

Závěrem lze shrnout, že vysoká fluktuace propagandistických materiálů vytváří představu o ISIS jako mocné síle, ačkoliv stejně jako u jiných teroristických organizací, jde o vojensky a materiálně poměrně slabou skupinu. Tuto slabost se

¹³⁵ AWAN, Imran. *Cyber-Extremism: Isis and the Power of Social Media*. Society [online] 2017. [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12115-017-0114-0>

¹³⁶ Rand Corporation. *ISIS Use of Social Media Still Poses a Threat Stability in the Middle East and Africa*. [online] 2018. [cit. 18.3.2022] Dostupné z: <https://www.rand.org/blog/2018/12/isis-use-of-social-media-still-poses-a-threat-to-stability.html>

¹³⁷ YEUNG, Joanie. *A Critical Analysis on ISIS Propaganda and Social Media Strategies*. University of Salford. [online] 2015. [cit. 4.3.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/316146537_A_Critical_Analysis_on_ISIS_Propaganda_and_Social_Media_Strategies

¹³⁸ ROSSOMANDO, John, KUMAR, Ravi. *Emboldened ISIS Threatens Americans*. [online] 2014. [cit. 9.3.2022] The Investigative Project of Terrorism. Dostupné z: <https://www.investigativeproject.org/4440/emboldened-isis-threatens-americans>

teroristické skupiny snaží kompenzovat opakovanými projevy zvěrstev, jimiž se snaží působit na psychiku svých nepřátel. Mnohé psychologické studie totiž ukázaly, že online pocity jsou téměř ve všech měřeních vnímány stejně jako offline pocity.¹³⁹

6.2. Opatření proti šíření terorismu na sociálních sítích

V roce 2021 vstoupilo v platnost Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/784 o potírání šíření teroristického obsahu online. Jde o přelomovou legislativní úpravu, která posouvá hranice v boji proti terorismu o významný krok dále. Návrh nařízení byl motivován narůstající tendencí teroristických skupin zneužívat internetového prostředí k náboru příznivců, usnadnění provádění teroristických útoků a šíření strachu mezi veřejností. Přijetí tohoto nařízení předcházely rozsáhlé debaty a šlo o poměrně dlouhý proces, přičemž panovaly obavy týkající se možných rizik spojených se zajištěním ochrany základních lidských práv, zejména práva na svobodu projevu, práva na informace a práva na soukromí.

Nařízení definuje teroristický obsah jako „*jakýkoli materiál, který přímo či nepřímo podněcuje ke spáchání teroristického trestného činu, získává osobu nebo skupinu osob ke spáchání teroristického trestného činu nebo k účasti na činnostech teroristické skupiny.*“¹⁴⁰ Za teroristický obsah je také požadováno vyhrožování teroristickým trestným činem a veškeré návody k výrobě nebo použití výbušnin, palných nebo jiných zbraní, škodlivých či nebezpečných látek.¹⁴¹

Dále je stanoveno, že v každém členském státě bude nutné ustanovit příslušné vnitrostátní orgány, které budou mít pravomoc vydat příkaz k odstranění takového obsahu. Členské státy mají tyto orgány určit do 7. června 2022. Poskytovatelé hostingových služeb budou povinni příkazu vyhovět do jedné hodiny od jeho obdržení. Právě krátká lhůta pro vyřízení požadavku je dalším kritickým bodem nařízení. Povinnost odstranit závadný obsah ve velmi krátkém časovém horizontu podněcuje k používání automatizovaných nástrojů pro moderaci obsahu, s cílem identifikovat a odstranit teroristický obsah. Tyto nástroje se vyznačují

¹³⁹ SAGEMAN, Marc. *Leaderless Jihad: Terror Networks in the Twenty-First Century*. University of Pennsylvania Press. 2008. ISBN: 978081220678. s. 114-115

¹⁴⁰ Čl. 2 odst. 7 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/784 ze dne 29. dubna 2021 o potírání šíření teroristického obsahu online

¹⁴¹ Tamtéž.

určitou mírou nepřesnosti a mohou automaticky mazat i příspěvky související s aktivismem nebo satirou.

Pro případy neoprávněného smazání nezávadného obsahu počítá Nařízení 2021/784 s právem požádat o přezkum takového rozhodnutí. Tento přezkum by měl být učiněn urychleně, aby došlo k co nejrychlejší nápravě chybně odstraněného obsahu nebo obsahu, ke kterému byl znemožněn přístup.¹⁴² Poskytovatelé hostingových služeb mají dále neprodleně oznámit zveřejnění teroristického obsahu příslušným orgánům v případě, že z něho vyplývá bezpečnostní ohrožení života nebo podezření na spáchání teroristického trestného činu.¹⁴³

6.3. Situace v České republice

Aktuálně je v České republice připraven návrh zákona proti šíření teroristického obsahu online, jímž dojde k implementaci Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/784 o potírání šíření teroristického obsahu online do českého právního řádu. Dle tohoto návrhu má Policie České republiky oprávnění vydávat příkaz k odstranění teroristického obsahu nebo ke znemožnění přístupu k němu. Takový příkaz bude nutné vydat s přihlédnutím k povaze a znění výroku nebo projevu, ke kontextu, v němž byl učiněn, a k míře, ve které mohou takové výroky nebo projevy přivodit škodlivé důsledky pro bezpečnost a ochranu osob.¹⁴⁴ Splnění povinnosti uložené poskytovateli hostingových služeb může vymáhat Český telekomunikační úřad formou donucovacích pokut, přičemž výše jednotlivých pokut nesmí překročit 100 000 Kč.¹⁴⁵

Šíření teroristického obsahu online není v České republice v porovnání s ostatními členskými státy EU rozsáhlým problémem. Dle údajů Policie České republiky bylo za poslední tři roky objeveno přibližně třicet videí, materiálů, manifestů nebo návodů jednoznačně spadajících do působnosti Nařízení 2021/784.¹⁴⁶ Přesto je tato nová právní úprava důležitá a žádoucí, neboť jakákoliv

¹⁴² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/784 ze dne 29. dubna 2021 o potírání šíření teroristického obsahu online

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ §2 odst. 1 návrhu zákona proti šíření teroristického obsahu online. Dostupné z: <https://komora.cz/legislation/16-22-navrh-zakona-proti-sireni-terroristickeho-obsahu-onlinet10-3-2022/>

¹⁴⁵ §10 návrhu zákona proti šíření teroristického obsahu online. Dostupné z: <https://komora.cz/legislation/16-22-navrh-zakona-proti-sireni-terroristickeho-obsahu-onlinet10-3-2022/>

¹⁴⁶ Česká justice. *Stát zavede zákon proti šíření teroristického obsahu online, dopadne na poskytovatele obsahu i hostingu.* [online] 2022. [cit. 26. 2. 2022] Dostupné z:

teroristická propaganda působící na své cílové publikum může mít dalekosáhlé dopady v budoucnu.

7. Analýza vybraných teroristických útoků

Tato část práce pojednává o současné situaci na poli terorismu v Evropě a obsahuje rozbor některých nejvýznamnějších teroristických útoků spáchaných v Evropě od roku 2010. Dále jsou v této kapitole podrobněji analyzovány tři teroristické útoky. Jde o teroristické útoky v Norsku z roku 2011 a teroristické útoky v Paříži z roku 2015. Oba útoky se vyznačují vysokými počty obětí, přičemž každý z nich byl spáchán rozdílnými aktéry s různými motivy. Jako třetí teroristický útok jsem si vybrala případ z České republiky, jímž je teroristický útok spáchaný v roce 2017 na Mladoboleslavsku. V závěru kapitoly provedena komparace těchto tří útoků.

7.1. Teroristické útoky v Evropě po roce 2010

Ucelený přehled o spáchaných teroristických útocích ve světě je možné získat z globální databáze teroristických útoků (GTD), kde jsou zapsány veškeré teroristické útoky spáchané od roku 1970.¹⁴⁷ V následující tabulce se nachází srovnání nejničivějších teroristických útoků v Evropě od roku 2010 na základě motivace pachatelů.

<https://www.ceska-justice.cz/2022/01/stat-zavede-zakon-proti-sireni-teroristickeho-obsahu-online-dopadne-na-poskytovatele-obsahu-i-hostingu/>

¹⁴⁷ GTD. Global Terrorism Database. Dostupné z: <https://www.start.umd.edu/gtd/>

Tabulka 2 - Teroristické útoky v Evropě od roku 2010

Místo	Datum	Počet obětí	Typologie	Způsob spáchání
Moskva	29. 3. 2010	40 osob	Separatistický	Exploze
Oslo	22. 7. 2011	77 osob	Pravicový	Exploze/střelná zbraň
Paříž	13. 11. 2015	130 osob	Náboženský	Exploze/střelná zbraň
Brusel	22. 3. 2016	35 osob	Náboženský	Exploze
Nice	14. 7. 2016	87 osob	Náboženský	Nákladní vůz
Berlín	19. 12. 2016	13 osob	Náboženský	Nákladní vůz
Manchester	22. 5. 2017	24 osob	Náboženský	Exploze
Londýn	3. 6. 2017	11 osob	Náboženský	Nákladní vůz/nůž
Barcelona	17. 8. 2017	24 osob	Náboženský	Nákladní vůz
Hanau	19. 2. 2020	11 osob	Pravicový	Střelná zbraň
Nice	29. 10. 2020	3 osoby	Náboženský	Nůž
Vídeň	2. 11. 2020	5 osob	Náboženský	Střelná zbraň/mačeta

Zdroj: vlastní zpracování

Ze srovnání jednoznačně vyplývá, že od roku 2010 je v popředí terorismus náboženský. Jde o poměrně nový jev, neboť do roku 2010 bylo vyšší množství teroristických útoků spáchaných separatistickými organizacemi, zejména v Rusku. Příkladem je teroristický útok na moskevské divadlo Dubrovka z 26. října 2002, spáchaný čečenskými teroristy, jehož motivem byl požadavek na ukončení 2. čečenské války. Nutné je však podotknout, že přestože následky teroristických útoků motivovaných nábožensky mají nejničivější následky, neznamená to, že jde o obecně o nejčastější druh terorismu. V tabulce jsou posuzovány pouze dokonané teroristické útoky, nikoliv pokusy o jejich spáchání.

Co se týká způsobu provedení útoků, převažují útoky provedené s pomocí výbušných zařízení a střelných zbraní, stále častěji jsou však také využívány nákladní automobily, se kterými teroristé najednou do davu osob.¹⁴⁸ Nejhorší následky mají útoky provedené s pomocí bomby, ještě závažnější jsou poté případy, kdy jde o sebevražednou explozi. Z výše uvedených útoků šlo o případ sebevražedného terorismu hned v několika případech, konkrétně u teroristického

¹⁴⁸ E15.cz. *Teroristé útočí automobily stále častěji*. [online] 2017. [cit. 18.3.2022] Dostupné z: <https://www.e15.cz/clanek/zahranicni/teroriste-utoci-automobily-stale-casteji-1336341>

útoku v Moskvě, Paříži, Bruselu a Manchesteru. Specifickým případem byl pravicový útok v Hanau, po kterém jel pachatel domů, kde zastřelil svou matku a později i sebe.¹⁴⁹

Obecně do budoucna spatřuji jako jednu z největších hrozeb útoky spáchané pomocí nákladního automobilu. Na příkladu teroristického útoku v Nice lze sledovat, jak hrůzné následky a vysoký počet obětí mohou takové útoky mít. Řešením může být kromě zvýšeného nasazení bezpečnostních složek také instalace zábran či zátarasů v okolí pro pachatele potenciálně atraktivních veřejně dostupných míst.

7.1.1. Časový vývoj teroristických útoků v Evropě

Co se týká počtu provedených teroristických útoků a pokusů a ně, lze v posledních letech sledovat značný pokles, který stále přetrvává. Jde zejména o výsledky dlouhodobého úsilí směřujícího k potlačování terorismu na území Evropy a zlepšení spolupráce bezpečnostních složek. V reakci na dřívější ničivé útoky došlo k přijetí řady bezpečnostních opatření, která se nyní ukazují jako funkční. K nejvýraznějšímu poklesu dále došlo v roce 2020. Tento pokles je spojován s vypuknutím pandemie COVID-19 a s ní spojeným omezením svobody pohybu. Z tohoto důvodu budu v následujícím textu pracovat pouze s údaji o teroristických útocích od roku 2010 do roku 2019.

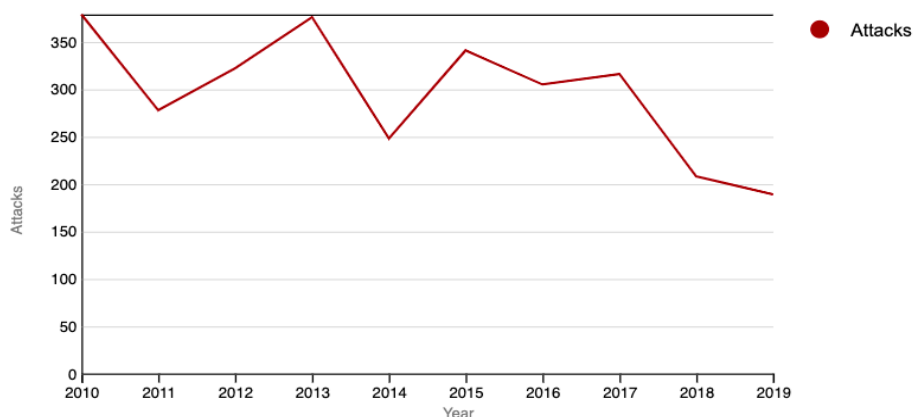
Dle údajů zjištěných z Globální teroristické databáze byl terorismus na vzestupu zejména v letech 2010, 2013 a 2015, čemuž odpovídá i skutečnost, že v těchto letech proběhly teroristické útoky s nejvyššími počty obětí. Počet teroristických útoků však není v jednotlivých státech rovnoměrný. Dlouhodobě se považují za nejvíce zasažené terorismem Velká Británie a Francie.¹⁵⁰ Následují Španělsko, Německo a také Itálie, která se potýká zejména s levicově a anarchisticky motivovanými útoky.¹⁵¹ Jak vyplývá z níže uvedeného grafu, dříve neslo prvenství v počtu teroristických útoků v Evropě Rusko. Šlo zejména o čečenský separatistický terorismus, který však po roce 2010 začal ustupovat.

¹⁴⁹ ČT24. *Útočník v německém Hanau měl xenofobní motiv. Zastřelil nejméně devět lidí.* [online] 2020. [cit. 18.3.2022] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3050942-utocnik-v-nemeckem-hanau-zastrelil-devet-lidi-mrtvy-je-podle-policie-i-pachatel>

¹⁵⁰ Statista. *Terrorism in Europe – Statistics and Facts.* [online] 2020. [cit. 12.3.2022] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/3788/terrorism-in-europe/#topicHeader__wrapper

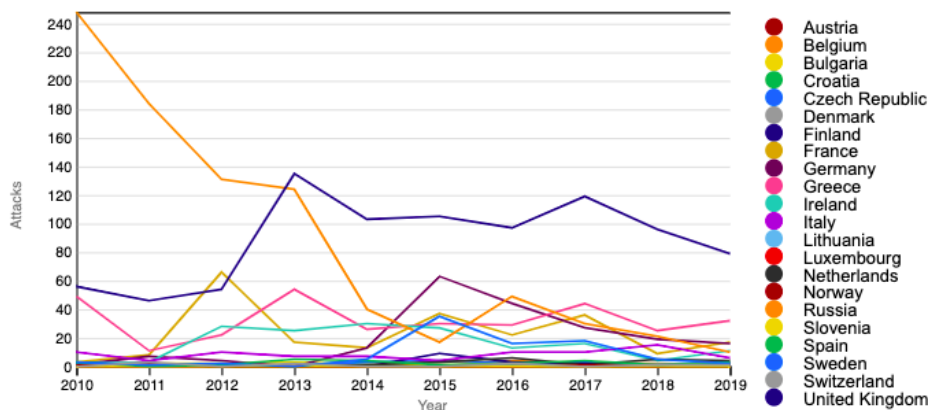
¹⁵¹ Ministerstvo vnitra České republiky. *TE-SAT 2020.* [online] 2020. [cit. 13.3.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/te-sat-2020.aspx>

Obrázek 3 - Počet teroristických útoků v Evropě od roku 2010

Zdroj: Global Terrorism Database¹⁵²

Obrázek 4 - Teroristické útoky ve státech Evropy od roku 2010

Zdroj: Global Terrorism Database¹⁵³

7.2. Teroristický útok v Norsku v červenci 2011

Za nejhorší teroristický útok spáchaný jednotlivcem se střelnou zbraní je zodpovědný Anders Behring Breivik. Breivik 22. července 2011 v Norsku usmrtil

¹⁵² GTD. Global Terrorism Database: Types of terrorist attacks. [online] Maryland: University of Maryland. [cit. 12.3.2022] Dostupné z: https://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=overtime&casualties_type=b&casualties_max=&start_yearonly=2010&end_yearonly=2019&criteria1=yes&criteria2=yes&criteria3=yes&ctp2=some&country=15,21,32,50,54,55,64,68,69,75,78,91,96,98,109,115,116,142,151,161,162,167,180,185,198,199,209,603,221®ion=9,8

¹⁵³ GTD. Global Terrorism Database: Types of terrorist attacks. [online] Maryland: University of Maryland. [cit. 12.3.2022] Dostupné z: https://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=country&casualties_type=b&casualties_max=&start_yearonly=2010&end_yearonly=2019&criteria1=yes&criteria2=yes&criteria3=yes&ctp2=some&country=15,21,32,50,54,55,68,69,75,78,96,98,115,116,142,151,167,180,185,198,199,603®ion=9,8

celkem 77 osob během dvou teroristických útoků. K prvnímu útoku došlo v Oslu, kde krátce po 15:00 u hlavní vládní budovy odpálil bombu umístěnou v zaparkovaném autě. Při tomto útoku zemřelo 8 osob a dalších 10 utrpělo vážná zranění. Druhý útok byl proveden na ostrově Utöya, nedaleko od Osla, kde právě probíhal letní tábor mládežnického hnutí Strany práce, celkem bylo na ostrově přítomno 564 lidí. Breivik byl oblečen během obou útoků ve falešné policejní uniformě a ozbrojen. Po příjezdu na ostrov tvrdil, že jde provést bezpečnostní kontrolu tábora po teroristickém útoku v Oslu, oklamal tak správkyni tábora a policistu mimo službu, který měl na starost bezpečnost. Poté, co začal být neozbrojený policista podezřívavý, Breivik oba zastřelil a následně začal střílet po účastnících tábora. Tento masakr si vyžádal životy 69 osob, přičemž 33 z nich bylo mladších 18 let. Při vyšetřování vyšlo najevo, že měl pachatel původně v úmyslu usmrtit všechny osoby na ostrově a na útoky se připravoval minimálně dva roky.¹⁵⁴

Během svého zatčení Breivik prohlásil, že nešlo o hlavní operaci, ale pouze o předzvěst toho, co teprve přijde, pokud vláda nevyhová jeho požadavkům, kterými bylo přiznat mu absolutní moc, znovu zavést mučení a trest smrti. I přestože byla tato hrozba brána vážně, na jeho požadavky přistoupeno nebylo a vyšlo najevo, že žádné další útoky připravené nebyly. Jeho plánem bylo vyprovokovat bezpečnostní orgány k mučení a porušení jejich vlastních zásad, jelikož byt tak dosáhl svého ideologického vítězství. Tento cíl však nebyl naplněn, jelikož vyšetřování, výsledky i následný soudní proces proběhly dle základních zásad právního státu.

Breivik patří mezi teroristické útočníky, kteří se zradikalizovali sami, zejména na internetu. Šlo o případ pravicového terorismu, pachatel byl krajně pravicový extremist a se silnými protiislámskými postoji. Po spáchání tohoto hrůzostrašného činu vyvstala řada otázek týkající se duševního zdraví a přičetnosti pachatele. Jeho duševní zdraví bylo posuzováno dvěma samostatnými psychiatrickými týmy, které měly za úkol vyhodnotit, zda byl během spáchání teroristických útoků příčetný a může být za své jednání trestně odpovědný.

První forenzní psychiatrický tým došel k závěru, že v době spáchání útoků byl psychotický a byla mu diagnostikována paranoidní schizofrenie. Tato lékařská zpráva však byla ostře kritizována a později zpochybněna druhým psychiatrickým

¹⁵⁴ BJØRGO, Tore; JUPSKÅS, Andres. *The Long-Term Impacts of Attacks: The Case of the July 22, 2011 Attacks in Norway*. Perspectives on Terrorism. Volume 15, Issue 3. [Online] 2021. [Cit. 7. 3. 2022] Dostupné z: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2021/issue-3/bjorgo-and-jupskas.pdf>

tým, který dospěl k závěru, že Breivik trpí disociální poruchou osobnosti a narcistickou poruchou osobnosti, které však neznamenají, že byl v době spáchání útoků nepřičetný.¹⁵⁵ Ke druhému posudku se později přiklonil i soud a dne 24. srpna 2012 byl Breivik uznán vinným a byl mu udělen nejvyšší možný trest odnětí svobody v Norsku ve výši 21 let, který však může být prodlužován tak dlouho, dokud bude považován za osobu nebezpečnou pro společnost.

7.3. Série teroristických útoků v Paříži v listopadu 2015

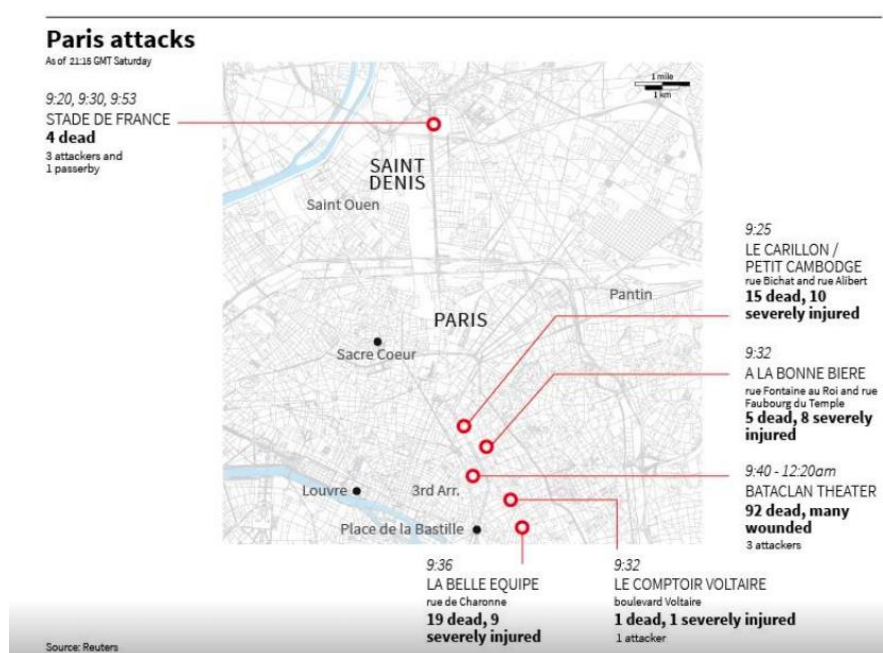
V noci 13. listopadu 2015 byla v Paříži spáchána série teroristických útoků, které svou zákeřností a krutostí značně otřáslы s pocity bezpečnosti v Evropě. K útokům se následně přihlásila teroristická organizace Islámský stát, přičemž motivem měla být odplata za účast Francie v leteckých náletech na cíle Islámského státu v Sýrii a Iráku. V důsledku těchto útoků zemřelo celkem 130 osob a 7 útočnicků. Samotné útoky byly provedeny s použitím střelných zbraní a výbušných zařízení na šesti různých místech Paříže v následujícím pořadí:

- 1) K prvnímu výbuchu došlo v 21:20 před národním stadionem Stade de France, kde právě probíhal fotbalový zápas Francie s Německem. Následovaly další dva útoky na stejném místě, přičemž šlo celkem o tři sebevražedné útočníky, kteří se odpálili poté, co se neúspěšně pokusili do stadionu vstoupit. Ke druhému útoku došlo ve 21:30 a k poslednímu ve 21:53 hodin.
- 2) Ve 21:25 proběhl v útok provedený střelnými zbraněmi na křižovatce ulic Bichat a Alibert. Útočníci stříleli na zákazníky sedící na venkovních terasách restaurací Le Carillon a Petit Cambodge. Celkem zde zemřelo 15 osob a 10 bylo těžce zraněno. Jeden z útočnicků na sobě rovněž odpálil výbušninu.
- 3) O pár minut později proběhla další střela nedaleko odtud, tentokrát před restaurací A La Bonne Biere, na křižovatce ulic Fontaine au Roi a Fauborg du Temple. Usmrceno zde bylo 5 osob a 8 těžce zraněno.
- 4) Ve 21:36 zastřelili útočníci 19 osob sedících na terase restaurace La Belle Equipe v ulici de Charonne.

¹⁵⁵ The Local. *Norway killer Breivik is sane: psychiatric report*. [Online] 2012. [Cit. 10. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.rte.ie/news/2012/0410/316667-norway-killer-deemed-sane-in-new-report/>

- 5) Kolem 21:40 se zabil sebevražedný atentáčník v restauraci Le Comptoir Voltaire na bulváru Voltaire. Při tomto útoku nebyla kromě samotného útočnicka usmrcena žádná jiná osoba, ale jednu osobu těžce zranil.
- 6) K nejzrozsáhlejšímu útoku došlo v koncertním sále Bataclan, kde proběhla masová střelba, při které zemřelo 89 osob a 3 pachatelé. Útočníci přijeli autem ve 21:40. Koncertu se v tu dobu účastnilo kolem 1500 návštěvníků, některé vzali útočníci jako rukojmí. Po příjezdu policie byl jeden útočník zastřelen a dva útočníků se odpálili.¹⁵⁶

Obrázek 5 - Mapa teroristických útoků spáchaných 13.11.2015 v Paříži

Zdroj: Reuters.com¹⁵⁷

Z hlediska dělení terorismu dle motivace pachatelů šlo o terorismus náboženský. Celkem operovaly tři skupiny útočnicků, jejichž cílem bylo způsobit smrt co nejvíce osob. Útoky vyvolaly vlnu obav a otázku, zda IS přechází ze svého původního zaměření na zabírání území a lokálních zdrojů na globálnější cíle, jelikož šlo o nejdestruktivnější a nejzrozsáhlejší útok Islámského státu v Evropě. Tato série útoků také připomněla, jak důležité je zabývat se problematikou

¹⁵⁶ Reuters. *Timeline of Paris attacks according to public prosecutor*. [Online] 2015. [Cit. 10. března 2022]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-france-shooting-timeline-idUSKCN0T31BS20151114#h8KRqimXftutLeR3.97>

¹⁵⁷ Tamtéž.

vracejících se zahraničních bojovníků, v tomto případě několik útočníků v předchozí době pobývalo na území konfliktních oblastí v Sýrii.¹⁵⁸

Soudní proces začal 8. září 2021 a obžalováno je celkem 20 osob, přičemž jde o jeden z nejsledovanějších soudních procesů v historii Francie. Trvat má do května roku 2022. V případě shledání vinny je očekáváno udělení trestů odnětí svobody ve výši od 20 let až na doživotí.¹⁵⁹

7.4. Teroristický útok na vlaky v České republice v roce 2017

V České republice byl prvním a zároveň do současnosti jediným pachatelem odsouzeným za spáchání trestného činu teroristického útoku Jaromír Balda, který na Mladoboleslavsku, ve dnech 1. června 2017 a 28. července 2017, pokácel stromy na koleje a způsobil tak nehodu dvou vlaků. V důsledku těchto útoků nebyl nikdo zraněn ani usmrcen. Pachatelem byl sedmdesátiletý senior, jehož cílem bylo vyvolat ve společnosti nenávisť vůči muslimům. Z tohoto důvodu kolem místa činu poházel letáky, které měly působit jako propagandistické materiály islamistů, aby útok vypadal jako jimi provedený. Dále začal rozvážet po okolí letáky s výhrůzkami, které měly opět působit jako materiály islamistů.¹⁶⁰ Důvodem tohoto počínání měl být strach z muslimských migrantů v době migrační krize. Dle globální teroristické databáze je tento teroristický útok označen za spáchaný protiimigračním extremistou.

Balda uznal svou vinu a svého činu litoval, opakovaně zdůrazňoval, že jeho úmyslem nebylo spáchat teroristický útok, ale varovat ostatní. Na tomto případě lze pozorovat, jaký vliv mohou mít na některé osoby média a dezinformace, případně extremistické postoje některých politických stran. V tomto případě byl pachatel sympatizantem hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD), které je známé svými příspěvky obsahujícími xenofobní a islamofobní projevy.¹⁶¹

¹⁵⁸ EUROPOL. *Terrorism: Islamic state going global*. [online] 2015. [cit. 11.2.2022] Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/annual_review/2015/terrorism.html

¹⁵⁹ Novinky.cz. *Začal proces století. Z útoku na Bataclan a další místa v Paříži se zpovídá 20 lidí*. [online] 2021. [cit. 11.2.2022]

Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/clanek/zacal-proces-stoleti-z-utoku-na-bataclan-a-dalsi-mista-v-parizi-se-zpovida-dvacet-lidi-40371527>

¹⁶⁰ ČT24. *Měl jsem strach ze zmanipulovaných migrantů, vysvětlil senior kácení stromů na koleje*. [online] Česká televize. 2017. [cit. 11.2.2022] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2698646-mel-jsem-strach-ze-zmanipulovanych-migrantu-vysvetlil-senior-kaceni-stromu-na-koleje>

¹⁶¹ Tamtéž.

Jaromír Balda byl uznán vinným za spáchání zvlášť závažného zločinu teroristického útoku a trestného činu vyhrožování teroristickým činem a odsouzen k odnětí svobody v délce čtyř let za současného ambulantního ochranného léčení. Byl uložen trest pod dolní hranicí trestní sazby, jelikož soud přihlédl k jeho zmenšené přičetnosti v době spáchání trestného činu a také vysokému věku.¹⁶²

V tomto případě probíhaly debaty, zda je spáchaný skutek teroristickým útokem nebo trestným činem obecného ohrožení. Z tohoto důvodu bylo také podáno odvolání. Soud se nicméně přiklonil k závěru, že v úmyslu obžalovaného bylo zastrašit obyvatelstvo, čímž vydal jiné v nebezpečí, a proto je čin klasifikován jako pokračující zvlášť závažný zločin teroristického útoku.¹⁶³

7.5. Komparace vybraných teroristických útoků

V této části práce porovnám výše popsané teroristické útoky z hlediska typologie útoku, způsobu spáchání, osoby pachatele, vazby na teroristické organizace a následků útoků. Již zpočátku je patrné, že teroristické útoky v Oslu a v Paříži se od útoku spáchaného v České republice výrazně odlišují.

Největším rozdílem jsou následky útoků, konkrétně ztráty na životech, které jsou u prvních dvou útoků obrovské. Oproti tomu při teroristických útocích na vlaky v ČR nebyl nikdo zraněn ani usmrčen. Ve své podstatě není útok spáchaný Jaromírem Baldou typickým teroristickým útokem, který si většina osob představí. Skutková podstata trestného činu teroristického útoku naplněna byla, ale v tomto případě nevidíme motivaci usmrtit co největší množství osob, jako tomu je u dvou předchozích útoků. U tohoto případu není žádné napojení na teroristické organizace, což však nebylo ani u teroristických útoků v Norsku. Příčinou radikalizace Jaroslava Baldy nebyla cílená teroristická propaganda, nýbrž zde hrály velkou roli dezinformace a protiislámská volební strategie.

Všechny tři teroristické útoky spojuje, že nešlo pouze o jeden samostatný útok, ale bylo jich více. Teroristické útoky spáchané v Norsku byly dva, přičemž plánem od počátku bylo, aby první útok zaměstnal bezpečnostní složky natolik, že bude následně činit policejním orgánům komplikace zasáhnout proti Breivikovi na

¹⁶² iRozhlas.cz. *Vrchní soud potvrdil důchodci Baldovi čtyři roky za teroristický útok na vlaky.* [online] 2019. [cit. 13.2.2022] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/balda-senior-teroristicky-utok-utok-na-vlak_1904161114_nkr

¹⁶³ iRozhlas.cz. *Vrchní soud potvrdil důchodci Baldovi čtyři roky za teroristický útok na vlaky.* [online] 2019. [cit. 13.2.2022] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/balda-senior-teroristicky-utok-utok-na-vlak_1904161114_nkr

ostrově Utöya. Do karet útočníkovi také hrála shoda okolností, jejímž důsledkem si bezpečnostní složky spletly ostrov Utöya s jiným ostrovem, a dorazily tak se zpožděním.¹⁶⁴ V případě teroristických útoků ve Francii byly útoky provedeny během jednoho večera v rozmezí tří hodin a vzhledem k množství útoků došlo k okamžitému vyvolání paniky. Odezva bezpečnostních složek a krizového štábu byla rychlá. K prvnímu útoku došlo ve 21:20 a o půlnoci byl již vyhlášen výjimečný stav.¹⁶⁵ U teroristických útoků na vlaky v České republice šlo také o dva samostatné útoky na rozdílných lokalitách. Rozdílem je však časové rozmezí, které mezi nimi bylo. V případě prvních dvou zkoumaných teroristických útoků bylo toto rozmezí v rádech minut a hodin, oproti tomu zde byl časový rozdíl téměř dva měsíce.

První dva útoky jsou podobné také způsobem provedení, a to střelnými zbraněmi a výbušnými zařízeními, u útoků v Paříži byly využity také sebevražedné bomby. Při teroristických útocích na vlaky v ČR byly použity pokácené stromy, což v porovnání s ostatními útoky není typický způsob spáchání trestného činu teroristického útoku.

Obecně u teroristických útoků platí, že pachatelé cílí na místa s vysokou kumulací osob, nejčastěji jde o velká města. Tento jev lze pozorovat i u útoků v Norsku a ve Francii, kde si útočníci záměrně vybrali rušná prostranství nebo akce s početnou návštěvností. Teroristický útok spáchaný na Mladoboleslavsku se zde opět vymyká a byl proveden na místech s nízkým počtem osob.

Na základě těchto údajů lze shrnout, že i přestože byl na území České republiky spáchán trestný čin teroristického útoku, nepředstavoval zdaleka tak ničivé ztráty, jako teroristické útoky spáchané v jiných státech. Namísto navození stavu paniky vyvolal tento čin spíše obavu nad vlivem, který mají média a radikální názory některých politických představitelů na své publikum. Tento důsledek je však neméně závažný a vyvolává otázku, jak daleko by mohl podobný útok zajít v budoucnu, pokud by byl proveden ničivějším způsobem na místě s vysokou koncentrací osob.

V následující tabulce jsou obsaženy základní údaje o těchto třech teroristických útocích.

¹⁶⁴ iDnes.cz. *Norská policie mohla Breivika zastavit dřív. Kdyby si nespletla ostrov.* [online] 2012. [cit. 12.2.2022] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/norska-policie-mohla-breivika-zastavit-driv-kdyby-si-nespletla-ostrov.A120813_140236_zahranicni_ipj

¹⁶⁵ iDnes.cz. *Francie po teroru vyhlásila výjimečný stav. Na hranicích zpřísnila kontroly.* [online] 2015. [cit. 12.2.2022] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/teroristicky-utok-v-parizi.A151114_070918_zahranicni_pku

Tabulka 3 - Komparace vybraných teroristických útoků v Evropě

Hodnocený aspekt	Teroristické útoky v Norsku	Teroristické útoky ve Francii	Teroristické útoky v ČR
Datum spáchání	22. července 2011	13. listopadu 2015	1. června 2017 a 28. července 2017
Místo spáchání	Oslo, ostrov Utöya	Paříž	Mladoboleslavsko
Počet obětí	77 osob	130 osob	0 osob
Druh terorismu	Pravicový	Náboženský	Pravicový
Způsob spáchání útoku	Střelné zbraně a výbušné zařízení	Střelné zbraně a výbušné zařízení	Pokácené stromy na trati
Pachatelé	Jednotlivec	Skupina útočníků	Jednotlivec
Motivace pachatelů	Averze vůči islámu, politickým stranám podporujícím uprchlíky	Odplata za účast Francie v leteckých náletech na IS	Snaha vyvolat ve společnosti nenávist vůči muslimům
Vazba na teroristické organizace	Bez vazby na teroristické organizace	Islámský stát	Bez vazby na teroristické organizace

Zdroj: vlastní zpracování

7.6. Současná situace ve státech Evropské unie dle typologie útoků

V každoroční zprávě Europolu o situaci a trendech v oblasti terorismu v Evropě v roce 2020 bylo zaznamenáno, že za rok 2020 bylo v Evropské unii provedeno 57 pokusů o teroristické útoky. Ze všech pokusů tvořily džihádistické útoky pouze jednu šestinu, ale na svědomí mají více než polovinu všech obětí. Z tohoto důvodu džihádistický terorismus stále představuje jednu z největších hrozeb pro bezpečnost v Evropě.¹⁶⁶

¹⁶⁶ Zpravodajství Evropský parlament. *Terorismus v EU v číslech: počty útoků, obětí a zatčení v roce 2020*. [online] 2021. [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20210628STO07262/terorismus-v-eu-pocty-utoku-obeti-a-zatceni-v-roce-2020>

V letech 2019 a 2020 byly teroristické útoky nejčastěji motivované levicovou, anarchistickou a nacionálně-separatistickou ideologií. V roce 2019 byla většina z teroristických útoků provedených v EU motivována nacionálně-separatisticky. Nejčastěji byly spáchány v Severním Irsku ve spojitosti s disidentskými republikánskými skupinami. V roce 2020 došlo k výraznému poklesu nacionálně-separatistických útoků, a to téměř o polovinu. Docházelo k nim zejména ve Francii, Španělsku a Severním Irsku.

V roce 2019 bylo nahlášeno celkem 26 levicových a anarchistických teroristických útoků, které se odehrály v Řecku, Itálii a Španělsku. Oproti tomu všechny levicové a anarchistické teroristické útoky za rok 2020 byly spáchány v Itálii.

7.7. Současná situace v České republice

V současnosti platí v České republice první stupeň ohrožení terorismem. První stupeň je druhým z celkem čtyř stupňů ohrožení, které je možné vyhlásit. Tento stupeň platí již od roku 2016, kdy byl vyhlášen v reakci na teroristické útoky v Bruselu. První stupeň poukazuje na potřebu zvýšené bdělosti a upozorňuje na existenci obecného ohrožení terorismem vyplývající ze situace v zahraničí, není zde však existence konkrétní hrozby terorismu na území České republiky.¹⁶⁷

V České republice dlouhodobě platí nízké riziko džihadistického terorismu, což je výrazný rozdíl oproti některým státům západní Evropy. Problémem mohou být však extremistické a xenofobní prohlášení, kterých využívají některé politické strany a ovlivňují tak řadu osob. V tomto ohledu panuje v ČR naopak zvýšená hrozba protiislamisticky motivovaných útoků spojených s nedůvěrou ve vládu a demokracii. Islamofobní projevy jsou časté například na českých internetových fórech nebo sociálních sítích. Příkladem může být komentář schvalující teroristický útok v australském městě Christchurch, napsaný na veřejně dostupném českém webu zvrácení.cz. Pachatelé byli odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Ministerstvo vnitra České republiky. *Ministr vnitra vyhlásil první stupeň ohrožení terorismem.* [online] 2016. [21.3.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ministr-vnitra-vyhlasil-prvni-stupen-ohrozeni-terorismem.aspx>

¹⁶⁸ iROZHLAS.cz. *Tříletá podmínka za schvalování střelby v Christchurch na internetu. Muž obvinění popírá.* [online] 2022. [cit. 26.3.2022] Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravodomov/trest-nenavistny-komentar-christchurch_2201241518_zuj

Závěr

V průběhu psaní této diplomové práce jsem se mnohokrát zamýšlela, jaká by byla nejlepší definice a charakteristika terorismu. Došla jsem především k závěru, že ačkoli je terorismus pojmem, který jednoznačně definován není, každý si je vědom jeho destruktivních dopadů na společnost a na základní hodnoty právního státu. Lze shrnout, že terorismem je ideologicky motivované násilí, které míří na osoby z řad civilního obyvatelstva. V jádru terorismu je vždy násilný akt nebo plán, jehož cílem je vytvořit atmosféru strachu a narušit společenskou soudržnost. Samotný teroristický čin bývá v důsledku toho těžko předvídatelný a nekontrolovatelný. Jeho nepředvídatelnost značně znesnadňuje vytvoření vhodného bezpečnostního plánu, díky němuž by veřejnost mohla nabýt přesvědčení, že je tato hrozba dostatečně pod kontrolou. Z těchto důvodů je pro účinný boj proti terorismu nutná nejen důslednost jednotlivých států při potírání veškerých teroristických aktivit na svém území, ale především účelná mezinárodní spolupráce s důrazem na respekt k základním lidským právům a svobodám.

Mým cílem bylo seznámit čtenáře s problematikou terorismu z právního a kriminologického hlediska za současného přiblížení aktuálních hrozeb, kterými je nutné se zabývat. Je však nutno poznamenat, že terorismus je velmi široké téma a pro účely této práce není možné podat jeho komplexní výklad s postihnutím veškerých jeho aspektů. Právní úprava terorismu v České republice je v současné době dle mého názoru na velmi dobré úrovni, k čemuž se zapříčinila zejména novela trestního zákoníku z roku 2016. Určité zlepšení by nicméně bylo možné provést ve stanovení hranic trestní sazby odnětí svobody pro některé trestné činy související s terorismem, aby se zabránilo nepřiměřeným rozdílům.

Od teroristických útoků v USA z 11. září 2001 přitahuje terorismus stále větší pozornost veřejnosti a médií. Právě média mohou často pocity nebezpečí umocňovat, případně dokonce vyvolávat nenávist vůči některým etnickým skupinám nebo náboženstvím. V tomto ohledu se do popředí dostávají sociální platformy, které teroristickým skupinám umožňují přímou formu komunikace s veřejností a potenciálními sympatizanty. Sociální sítě jsou klíčovým prostředkem pro šíření extremistického obsahu po celém světě a při procesu radikalizace, proto je nutné přijímat opatření, která zajistí nižší míru vystavení jednotlivců teroristické propagandě. Velmi oceňuji přijetí nové právní úpravy v souvislosti s teroristickými projevy na sociálních sítích, jelikož tímto způsobem bude lépe zabráněno

teroristickým organizacím v pokusech zastrašit veřejnost, případně získat sympatie a finanční podporu od svých příznivců.

V poslední části práce byla provedena analýza vybraných teroristických útoků. Zaměřila jsem se zejména na motivaci pachatelů, modus operandi a následky daného útoku. Podrobněji jsem rozebrala tři útoky, jejich motivace se výrazně liší a jsou provedeny v rozdílných státech. Přestože z tohoto rozboru vyplývá, že teroristický útok spáchaný v České republice neměl v porovnání s ostatními vážnějších následků, nelze do budoucna spoléhat na to, že se tato situace nemůže změnit.

Závěrem lze shrnout, že jako nejúčinnější ochrana proti terorismu se jeví především efektivní preventivní opatření. Půjde nejen o odhalování a maření spáchání teroristických útoků, ale zabránění již samotné radikalizaci osob, které by se k takovému činu mohly později odhodlat. Důsledně postihováno by tedy mělo být šíření teroristického propagačního obsahu, jehož cílem je získat sympatizanty určité teroristické skupiny nebo motivovat osamělé útočníky ke spáchání teroristického činu. V tomto ohledu je stále prostor pro uplatnění nových mechanismů a přizpůsobení právní úpravy dle aktuálních hrozeb, které terorismus přináší.

Resumé

This diploma thesis focuses on criminal and criminological aspects of terrorism. Terrorism is a complicated and constantly evolving topic that is extremely difficult to define. It has major destructive effects on society and perception of security around the world. In order to understand the concept of terrorism, it is necessary to examine its characteristics and historical context, as well as the different types of terrorism. I address these topics in the first three chapters of this diploma thesis.

The core of the thesis are the chapters related to the legal regulation of terrorism in the Czech Republic and the chapter dedicated to the criminological aspects of terrorism, in particular to the profile of the perpetrators of terrorism and the classification of perpetrators into those who act for the benefit of a terrorist group and the so-called lone wolves. Furthermore, this chapter deals with victims of terrorism, the role of women in terrorism and the basic forms of terrorist attacks.

As a particular topic, I have chosen to elaborate on the radicalization of individuals through social networks, where the planned legislation in this area is also elaborated. The last part of this diploma thesis is an analysis of several terrorist attacks committed since 2010 in Europe. In particular, I focus here on the motivation of the perpetrators, the method of committing the attacks and their consequences.

Seznam použitých zdrojů

A. Knižní literatura

- 1) BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5
- 2) BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I*. Praha: Policie History, 2005. ISBN 80-902670-1-7
- 3) BUDAYOVÁ, Lucie, *Trestný čin financování terorismu*. In: JELÍNEK J. a kolektiv, *Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges. 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1
- 4) EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1790-9
- 5) FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5040-7
- 6) GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ Ivana. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5
- 7) HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press, 2006. ISBN 978023154489
- 8) IVOR, Jaroslav. *Spoločnosť proti terorizmu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Slovenské zborníky. ISBN 978-80-7380-546-3
- 9) JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1
- 10) JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4
- 11) JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2
- 12) KOLEKTIV AUTORŮ. *Terorismus a my: základy sebeobrany*. Praha: Computer Press, 2001. ISBN 80-7226-584-9
- 13) MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1

- 14) MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN 978-80-86855-95-0
- 15) ŘEHÁK, David, FOLTIN, Pavel, STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008. ISBN 978-80-7278-443-1
- 16) SAGEMAN, Marc. *Leaderless Jihad: Terror Networks in the Twenty-First Century*. University of Pennsylvania Press. 2008. ISBN: 978081220678
- 17) SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-038-4
- 18) ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7
- 19) ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5
- 20) ŠELLENG, D., *Útoky tzv. osamělých vlků – pachatelé, jejich odhalování a modus operandi*. In: JELÍNEK J. a kolektiv, *Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4
- 21) ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8
- 22) VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4

B. Právní předpisy

- 1) Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu č. 18/2006 Sb. m. s.
- 2) Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2178 ze dne 24. září 2014 o hrozbách pro mezinárodní mír a bezpečnost v důsledku teroristických činů
- 3) Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2396 ze dne 21. prosince 2017 o hrozbách pro mezinárodní mír a bezpečnost v důsledku vracejících se zahraničních teroristických bojovníků
- 4) Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1373 ze dne 28. září 2001

- 5) Rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu
- 6) Deklarace o opatřeních na odstranění mezinárodního terorismu z roku 1994 přijatá jako příloha rezoluce Valného shromáždění OSN 49/60 ze dne 9. prosince 1994
- 7) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV
- 8) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/784 ze dne 29. dubna 2021 o potírání šíření teroristického obsahu online
- 9) Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- 10) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 11) Zákon č. 418/2011 Sb., o odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- 12) Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- 13) Zákon č. 455/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- 14) Zákon č. 235/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů
- 15) The Code of Laws of the United States of America
- 16) Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism (USA PATRIOT) Act of 2001
- 17) Návrh zákona proti šíření teroristického obsahu online

C. Judikatura

- 1) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. května 2020, č. j. 2 To 29/2020
- 2) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. května 2017, sp. zn. 10 To 38/2017

D. Odborné články

- 1) BÍLKOVÁ, Veronika. *Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné?* Trestněprávní revue č. 1/2010

- 2) BÍLKOVÁ, Veronika. *Zahraniční terorističtí bojovníci a česká právní úprava*. Trestněprávní revue 2/2012
- 3) JELÍNEK, Jiří. *Protiteroristická novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu*. Bulletin advokacie 2017, č. 3
- 4) JANÍČEK, M., *Pyrotechnická ochrana před terorismem*. Educa Consulting, Vyškov, 2002, s. 19, citováno z: MĚCHOVÁ S., *Nové výzvy terorismu. Sociálně psychologická studie*. Disertační práce, Katedra psychologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
- 5) MAREŠ, Miroslav; VÝBORNÝ Štěpán. *Foreign fighters z pohledu českého trestního práva*. The science for population protection 2/2015
- 6) PROVAZNÍK, Jan. *Terorismus jako materiální pramen trestního práva procesního*. Trestněprávní revue 7-8/2017
- 7) PAULUSSEN, Christophe and PITCHER, Kate. *Prosecuting (Potential) Foreign terrorist fighters: Legislative and Practical Challenges*. ICCT Research paper. January 2018
- 8) ZEMAN, Tomáš, BŘEŇ Jan, URBAN Rudolf. *Profile od a lone wolf terrorist: a crisis management perspective*. Journal of Security and Sustainability Issues. Brno. 2018

E. Internetové zdroje

- 1) GUILLAUME, Gilbert. *Terrorism and International Law*. Cambridge: University Press, 2004, vol. 53, no. 3 [online] [cit. 3.10.2021]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/iclq/53.3.537>, s. 537
- 2) TAMER, Cenk. *The Differences Between the Guerrilla Warfare and Terrorism*. [online] Ankasam [cit. 12. 10. 2021] Dostupné z: <https://www.ankasam.org/the-differences-between-the-guerrilla-warfare-and-terrorism/?lang=en>
- 3) United Nations Office on Drugs and Crime. *Treaty-based crimes of terrorism – universal counter terrorism instruments* [online] [cit. 18.10.2021]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/e4j/en/terrorism/module-4/key-issues/treaty-based-crimes-of-terrorism.html>
- 4) United Nations. *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism* [online] 1999. [cit. 18.10.2021]. Dostupné z: <https://treaties.un.org/doc/db/terrorism/english-18-11.pdf>

- 5) BIS. *Terorismus*. Bezpečnostní a informační služba ČR. [online] [cit. 20. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/terorismus/>
- 6) Ministerstvo vnitra ČR. *Definice terorismu*. [online] [cit. 20. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>
- 7) RAPOPORT, David. *The four Waves of Rebel Terror and September 11*. *Anthropoetics: the journal of generative anthropology* [online] [cit. 11.12.2021]. Dostupné na: <https://www.researchgate.net/>
- 8) ČT24. *OSN zařadila Boko Haram na seznam teroristických organizací* [online] 2014 [cit. 20.1.2022] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1032847-osn-zaradila-boko-haram-na-seznam-teroristickych-organizaci>
- 9) MCCAULEY, Clark; MOSKALENKO, Sophia. *Understanding political radicalization: The two-pyramids model*. *American Psychologist*, 2017. 72(3), 205–216. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/amp0000062>
- 10) PANTUCI, Raffaello. *A Typology of Lone Wolves: Preliminary Analysis of Lone Islamist Terrorists*. London: The International Centre For The Study Of Radicalisation And Political Violence. 2011. s. 14-30. [online] [cit. 6. 11. 2021] Dostupné z: https://icsr.info/wp-content/uploads/2011/04/1302002992ICSRPaper_ATypologyofLoneWolves_Pantucci.pdf
- 11) EUROJUST. *Cumulative prosecution of foreign terrorist fighters for core international crimes and terrorism-related offences*. The Hague, [online] 2020 [cit. 12. 1. 2022] Dostupné z: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Partners/Genocide/20-05_Report-on-cumulative-prosecution-of-FTFs_EN.PDF
- 12) United Nations Office of drugs and crime. *Foreign terrorist fighters*. [online] [cit. 12. 1. 2022] Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/terrorism/expertise/foreign-terrorist-fighters.html>
- 13) United Nations Office of drugs and crime. *Foreign Terrorist Fighters. Manual for Judicial Training Institutes South-Eastern Europe*. Vienna. [online] 2019 [cit. 12. 1. 2022] Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/terrorism/Foreign_Terrorist_Fighters_Handbook/EN_Foreign_Terrorist_Fighters_Ebook.pdf

- 14) EU. *Radicalization and Violent Extremism - Focus on Women: How women become radicalised and how to empower them to prevent radicalization*. Study for FEMM Committee. [online] 2017 [cit. 4. 2.2022] Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596838/I_POL_STU\(2017\)596838_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596838/I_POL_STU(2017)596838_EN.pdf)
- 15) United Nations Office on Drugs and Crime. *Victims of Terrorism*. [online] [cit. 4.3.2022] Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/terrorism/expertise/victims-of-terrorism.html>
- 16) CBC News. *Terrorist groups recruiting through social media*. [online] 2012 [cit. 1.3.2022] Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/science/terrorist-groups-recruiting-through-social-media-1.1131053>
- 17) Aktuálně.cz. *Sociální sítě musí do hodiny smazat teroristický obsah*. [online] 2021 [cit. 1.3.2022] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/evropsky-parlament/internet-je-nastrojem-teroristu-varuje-europol-v-eu-vznikaji/r~d7b01f42648811eb80e60cc47ab5f122/>
- 18) Zpravodajství Evropský parlament. *Radikalizace v EU: Co vlastně znamená a jak jí předcházet?* [online] 2021 [cit. 1.3.2022] Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20210121S_TO96105/radikalizace-v-eu-co-vlastne-znamen-a-jak-ji-predchazet
- 19) Zpravodajství Evropský parlament. *Terorismus v EU v číslech: počty útoků, obětí a zatčení v roce 2020*. [online] 2021. [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20210628STO07262/terorismus-v-eu-pocety-utoku-obeti-a-zatceni-v-roce-2020>
- 20) National Institute of Justice. *The Role of Social Media in the Evolution of Al-Qaeda-Inspired terrorism*. [online] 2017. [cit. 2.3.2022] Dostupné z: <https://nij.ojp.gov/topics/articles/role-social-media-evolution-al-qaeda-inspired-terrorism>
- 21) Devon Children and Families Partnership. *Radicalisation and extremism*. [online] [cit. 3.3.2022]. Dostupné z: <https://www.dcfp.org.uk/child-abuse/radicalisation-and-extremism/>

- 22) National Institute of Justice. *The Role of Social Media in the Evolution of Al-Qaeda-Inspired terrorism*. [online] 2017. [cit. 3.3.2022]. Dostupné z: <https://nij.ojp.gov/topics/articles/role-social-media-evolution-al-qaeda-inspired-terrorism>
- 23) Rand Corporation. *ISIS Use of Social Media Still Poses a Threat Stability in the Middle East and Africa*. [online] 2018. [cit. 18.3.2022] Dostupné z: <https://www.rand.org/blog/2018/12/isiss-use-of-social-media-still-poses-a-threat-to-stability.html>
- 24) YEUNG, Joanie. *A Critical Analysis on ISIS Propaganda and Social Media Strategies*. University of Salford. [online] 2015. [cit. 4.3.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/316146537_A_Critical_Analysis_on_ISIS_Propaganda_and_Social_Media_Strategies
- 25) AWAN, Imran. *Cyber-Extremism: Isis and the Power of Social Media*. Society [online] 2017. [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12115-017-0114-0>
- 26) ROSSOMANDO, John, KUMAR, Ravi. *Emboldened ISIS Threatens Americans*. [online] 2014. [cit. 9.3.2022] The Investigative Project of Terrorism. Dostupné z: <https://www.investigativeproject.org/4440/emboldened-isis-threatens-americans>
- 27) Česká justice. *Stát zavede zákon proti šíření teroristického obsahu online, dopadne na poskytovatele obsahu i hostingu*. [online] 2022. [cit. 26. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2022/01/stat-zavede-zakon-proti-sireni-teroristickeho-obsahu-on-line-dopadne-na-poskytovatele-obsahu-i-hostingu/>
- 28) GTD. Global Terrorism Database. Dostupné z: <https://www.start.umd.edu/gtd/>
- 29) GTD. Global Terrorism Database: Types of terrorist attacks. [online] Maryland: University of Maryland. [cit. 12.3.2022] Dostupné z: https://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=overtime&casualties_type=b&casualties_max=&start_yearonly=2010&end_yearonly=2019&criterion1=yes&criterion2=yes&criterion3=yes&ctp2=some&country=15,21,32,50,54,55,64,68,69,75,78,91,96,98,109,115,116,142,151,161,162,167,180,185,198,199,209,603,221®ion=9,8

- 30) Statista. *Terrorism in Europe – Statistics and Facts*. [online] 2020. [cit. 12.3.2022] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/3788/terrorism-in-europe/#topicHeader_wrapper
- 31) E15.cz. *Teroristé útočí automobily stále častěji*. [online] 2017. [cit. 18.3.2022] Dostupné z: <https://www.e15.cz/clanek/zahranicni/teroriste-utoci-automobily-stale-casteji-1336341>
- 32) ČT24. *Útočník v německém Hanau měl xenofobní motiv. Zastřelil nejméně devět lidí*. [online] 2020. [cit. 18.3.2022] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3050942-utocnik-v-nemeckem-hanau-zastrelil-devet-lidi-mrtvy-je-podle-policie-i-pachatel>
- 33) BJØRGO, Tore; JUPSKÅS, Andres. *The Long-Term Impacts of Attacks: The Case of the July 22, 2011 Attacks in Norway*. Perspectives on Terrorism. Volume 15, Issue 3. [Online] 2021. [Cit. 7. 3. 2022] Dostupné z: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2021/issue-3/bjorgo-and-jupskas.pdf>
- 34) The Local. *Norway killer Breivik is sane: psychiatric report*. [Online] 2012. [Cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.rte.ie/news/2012/0410/316667-norway-killer-deemed-sane-in-new-report/>
- 35) Reuters. *Timeline of Paris attacks according to public procesutor*. [Online] 2015. [Cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-france-shooting-timeline-idUSKCN0T31BS20151114#h8KRqimXftutLeR3.97>
- 36) EUROPOL. *Terrorism: Islamic state going global*. [online] 2015. [cit. 11.2.2022] Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/annual_review/2015/terrorism.html
- 37) Novinky.cz. *Začal proces století. Z útoku na Bataclan a další místa v Paříži se zpovídá 20 lidí*. [online] 2021. [cit. 11.2.2022] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/clanek/zacal-proces-stoleti-z-utoku-na-bataclan-a-dalsi-mista-v-parizi-se-zpovida-dvacet-lidi-40371527>
- 38) ČT24. *Měl jsem strach ze zmanipulovaných migrantů, vysvětlil senior kácení stromů na koleje*. [online] Česká televize. 2017. [cit. 11.2.2022] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2698646-mel-jsem->

strach-ze-zmanipulovanych-migrantu-vysvetlil-senior-kaceni-stromu-na-koleje

- 39) iRozhlas.cz. *Vrchní soud potvrdil důchodci Baldovi čtyři roky za teroristický útok na vlaky.* [online] 2019. [cit. 13.2.2022] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/balda-senior-teroristicky-utok-utok-na-vlak_1904161114_nkr
- 40) iDnes.cz. *Norská policie mohla Breivika zastavit dřív. Kdyby si nespletla ostrov.* [online] 2012. [cit. 12.2.2022] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/norska-policie-mohla-breivika-zastavit-driv-kdyby-si-nespletla-ostrov.A120813_140236_zahranicni_ip1
- 41) iDnes.cz. *Francie po teroru vyhlásila výjimečný stav. Na hranicích zpřísnila kontroly.* [online] 2015. [cit. 12.2.2022] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/teroristicky-utok-v-parizi.A151114_070918_zahranicni_pku
- 42) Ministerstvo vnitra České republiky. *Ministr vnitra vyhlásil první stupeň ohrožení terorismem.* [online] 2016. [21.3.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ministr-vnitra-vyhlasil-prvni-stupen-ohrozeni-terorismem.aspx>

Vysvětlivky

BIS	Bezpečnostní informační služba
ČR	Česká republika
ETA	Euskadi Ta Askatasuna
EU	Evropská unie
Europol	The European Union Agency for Law Enforcement Cooperation
FARC	Revoluční ozbrojené síly Kolumbie
FATF	Finanční akční výbor
GTD	Global Terrorism Database
IRA	Irská republikánská armáda
ISIS	Islámský stát v Iráku a Sýrii
OSN	Organizace spojených národů
PTSP	Posttraumatická stresová porucha
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
USA	Spojené státy americké

Seznam tabulek a obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Analýza 109 definic terorismu dle Schmida a Jongmana	17
Tabulka 2 - Teroristické útoky v Evropě od roku 2010	61
Tabulka 3 - Komparace vybraných teroristických útoků v Evropě.....	70

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Pyramidové schéma procesu radikalizace	42
Obrázek 2 - Schéma organizační struktury teroristické organizace	46
Obrázek 3 - Počet teroristických útoků v Evropě od roku 2010	63
Obrázek 4 - Teroristické útoky ve státech Evropy od roku 2010.....	63
Obrázek 5 - Mapa teroristických útoků spáchaných 13.11.2015 v Paříži .	66